

Innhold

Rapport fra Ribe	1
Rapport fra Østfold februar 2013	1
Anders Schnack går til angrep – med Heisleverandørenes landsforening i ryggen.	2
Anders Schnack – returnerer til Norge	4
Déjà vu	4
Redaktøren har ordet	5
Det nye styret	5
Jubilanter	5
– Krise i Europa, veivalg for Norge	7
Fortsatt råd til felles velferd	10
Fortsatt kamper i manesjen	12
Växande arbetslöshet och dekvalificering ett hot mot fackföreningarna	15
Faglig debattbok 2013	17
Omtale av Terje Skogs artikkel «LO – et hinder for en sterk fagbevegelse?»	19
Trondheimskonferansen: Sett fra Trøndelag	20
Lokmannsforbundet: – Si nei til Jernbanepakke IV ..	21
Nytt Østfold-sykehus: Frykter at innleie kamoufleres ..	22
Dom for dumpinglønn	23
Verneombudet	24
Reddet fra nisseforgiftning.	27
Bygningsarbeiderstreiken 1928 ..	28
Utdanning.	30

LEDER'N HAR ORDET

Hva tjener HLF på å støtte angrepet på heisoverenskomsten?

Det har oppstått en uventa og et mildt sagt lite gjennomtenkt forsøk på ny praktisering for å jobbe selvstendig på heis fra ledelsen på Otis. De vil innføre en ny vei på siden av dagens fagopplæring for å arbeide selvstendig. Denne veien skal kun gjelde for utenlandske arbeidstakere med adresse innfor EU/EØS området, og det skal holde med kun «DSB godkjenning» (til tross for dårlig erfaring med flere konkrete tilfeller tidligere) og tilleggsopplæring i norske el- og heisforskrifter.

Det må kunne oppfattes som at myndighetene (DSB) som ivaretar sikkerhetsbestemmelsene, ikke fagutdanningen, nå påstås å være et alternativ bra nok også for den «seriøse» og organiserte delen av bransjen til å la utenlandsk arbeidskraft arbeide selvstendig uten dens innflytelse.

Vi vet jo at det finnes noen unntak med bedriftsledelse som i Gunnar Myhre, Elevator og Star Lift som har valgt å stå utenfor den organiserte delen av bransjen og benytter seg av montører uten fagutdanning, men disse oppfattes jo som «snyltere» på grunnlag av at det faktisk er en organisert og ryddig bransje som legger «lista». For uten denne ville det jo vært fritt frem for alle, slik vi ser det i andre deler av byggebransjen, senest på elektrosiden ved Coop Jessheim og tilfellene i Rogaland. En seriøs bransje kan ikke være tjent med konkurranse hvor bedrifter med slavekontrakter og spekuleringer med sikkerheten gis åpning og mulighet for å konkurrere.

Da er vi ved poenget!

Om man ikke ønsker det slik og vil ha en ryddig og organisert bransje, blir jo spørsmålet hvordan vi skal få dette til når resten av verdens (spesielt det europeiske har betydning for oss) arbeidsliv ender opp i kaos og bransjen blir utsatt med politisk press for å måtte ha det sånn.

Per Arne Jensen Salo – Petter'n

Jo, man kan da velge å gjøre som politikerne og de globale kapitaleierne legger til rette for i vår bransje, den bransjen som mest sannsynlig i verdens målestokk er ledende på å ha det mest ryddig, beslutte å ta kamp mot de som utfører arbeidet og deres rettigheter for at de på egen hånd skal kunne bestemme kravene som trengs til utdanning, uten vår innflytelse.

Eller man kan bygge på det som er og finne løsninger sammen om det som bransjen er mest tjent med.

Spesielt i disse tider, hvor myndighetene fraskriver seg mer og mer ansvar med kontroller og tilsyn av arbeidet som utføres, burde man styrket fagutdanningen for å ivareta sikkerhet for brukere og utøvere fremfor det som Otis og Thyssen ledelsen har prøvd å praktisere. Og så får vi bare leve med at det finnes noen «snyltere» på bransjens bord!

Vi som heismontører i en klubb og fagforening vil ikke gi slipp på å ha innflytelse på vår egen hverdag, og om ikke arbeidsgiverne har skjont at det er dette de har startet sine aksjoner mot, så bør de tenke seg om en gang til.

HEISMONTØREN

Redaktør: Johnny Leo Johansen
I redaksjonen: Olle Andersson og
Tor Erik Lundberg

Dette nummer hadde deadline 15.februar.
Trykk har blitt utsatt flere ganger for å få
med nye hendelser. Redaksjonen beklager
at bidragsytere har måttet vente.
Forsidefoto: Øystein Jevnaker

Nr. 1 – juni 2013

Bladets adresse:
HEISMONTØREN
Schweigaards gate 34 f, oppgang 2
0191 Oslo
Telefon: 22 17 45 50
Telefax: 22 17 45 53
E-post: foreninga@heis.no

Årgang 45

Ettertrykk anbefales når kilde er angitt.
Stats og trykk: 07 Media AS, Oslo
Opplag: 1200
Redaksjonen avsluttet 23.mai
Neste nummer: september
Neste deadline: 10.august

Rapport fra Ribe

Vi kjøpte Ribe heis i 2008 av arvingene til Torill Ribe. Det er klart noen utfordringer når alle eier sin lille del i firmaet. Vi prøver å løse de fleste diskusjonene kjapt slik at vi unngår å gå i ringen, ellers satser vi mye på sosiale sammenkomster (Heiscupen, heismesse og en årlig firmatur)

Når vi er ansatt og jobber i samme bedrift så må man være noe mer selvstendig. Ellers er vi fornøyd med å drive på denne måten. (Vi blir vel litt som en liten familie)

Vi håper på å bli godkjent lærlingebedrift i 2013. Vi driver hovedsakelig med service og modernisering. Det er mulig vi skal prøve oss litt på nymontasje i nærmeste fremtid.

Vi er i starten med elektroniske timelister og service rapporter slik at Harald Lorentzen og Tom Skog har full kontroll på alt og alle ;-)

Mvh Bjørn Vole-Gundersen, klubbleder Ribe heis

DE GAMLE ARBEIDERSTYRET BEDRIFTENE: HANSEN&BJØRNERØD OG NOR HEIS OSLO

Blant de montørene som eide og dreiv Hansen&Bjørnerød var det etter eget utsagn en viss «sjalusi» for at Nor Heis Oslo hadde større aksept og status i Foreningen enn dem sjøl. Spørsmålet er om det var noen saklig grunn til denne forskjellsvurderingen. Hvis en ser på arbeiderstyrte bedrifter utelukkende som en nødutvei ved oppsigelser og nedleggelser, så lå det naturligvis et klart skille mellom de to i bakgrunnen for at de tok over. Mer komplisert blir det om en er opptatt av generelle erfaringer med arbeiderstyre.

Da vi samlet heismontører med erfaring fra de to bedriftene, kom det fram at det også var noen grunnleggende fellestrekk ved de erfaringene de hadde gjort seg. Begge steder hadde de lyktes med arbeiderstyre. Begge steder hadde de erfart at suksessen kostet hardt arbeid og et ansvar en ikke kunne legge av seg når en gikk hjem fra jobben. Montører fra begge bedrifter hadde erfart at det tidvis kunne være tøffe tak for å få til driften, men i etterkant var dette år de så tilbake på med glede, og for noen var dette opplagt de beste åra de hadde hatt som heismontører. Begge steder hadde det oppstått interne spenninger blant de ansatte, som hang sammen med at de var eiere med ansvar for å få hjula til å gå rundt. Tilhengere av arbeidermakt kan opplagt finne gode argumenter, men også enkelte motforestillinger, i erfaringene fra begge bedriftene.

Det var imidlertid også flere interessante forskjeller mellom dem.

De ansatte eierne på Hansen&Bjørnerød kom på noen sett og vis i samme stilling som de som driver egne firmaer med få eller ingen ansatte. De hadde satset egne penger. De tre første åra tok de ut utbytte i tillegg til lønn – det første året 50 000 kr., hvilket ikke var småpenger på den tida. Seinere tok de ikke ut utbytte, men de tjente mer enn ei årslønn på salget. Sjøl om de var nøye med å følge opp medlemskapet i HMF var spørsmålet om suksess eller ikke, først og fremst knyttet til hvordan de greide seg på markedet. Styringsstrukturen med allmøter eller fellesmøter visket ut skillet mellom styrende og styrte. De hadde en ordning med å dele «akkordpotten». De sa nei til å ta inn eiere som det ikke var jobb til i bedriften, også når dette var HMF-medlemmer som håpet på jobb i neste omgang. Generelt kan en si at måten bedriften var organisert og drevet på stimulerte til stor innsats og effektivitet, så lenge holdningen var «en for alle – alle for en». Men samtidig lå det i systemet en kime til konflikt med dem som ikke var så effektive, eller som kunne tenkes å utnytte «systemet».

Les mer i Meningsløst god. Heismontørenes Fagforening 1981–2005.

Rapport fra Østfold februar 2013

Når det gjelder arbeidsmengde i Østfold ser det bra ut fremover for Otis, Schindler og Kone. Otis har greit med arbeide både på service og montasje. For Schindler sin del er det greit på montasje og mye å gjøre på service. For Kone har det vært litt stille på montasje i januar men det blir mye å gjøre fremover. På service går det greit.

Thyssen stakk av med kontrakten på det nye sykehuset Østfold. Mener det er snakk om 24 heiser. For øvrig merker vi i Østfold en viss konkurranse fra noen «mindre bedrifter» som Star Lift, Elevator, Heis Tek osv. Det virker som at det er bra aktivitet på byggefronten i Østfold, så det ser bra ut for arbeidssituasjonen fremover.

Mvh. Frank Hansen

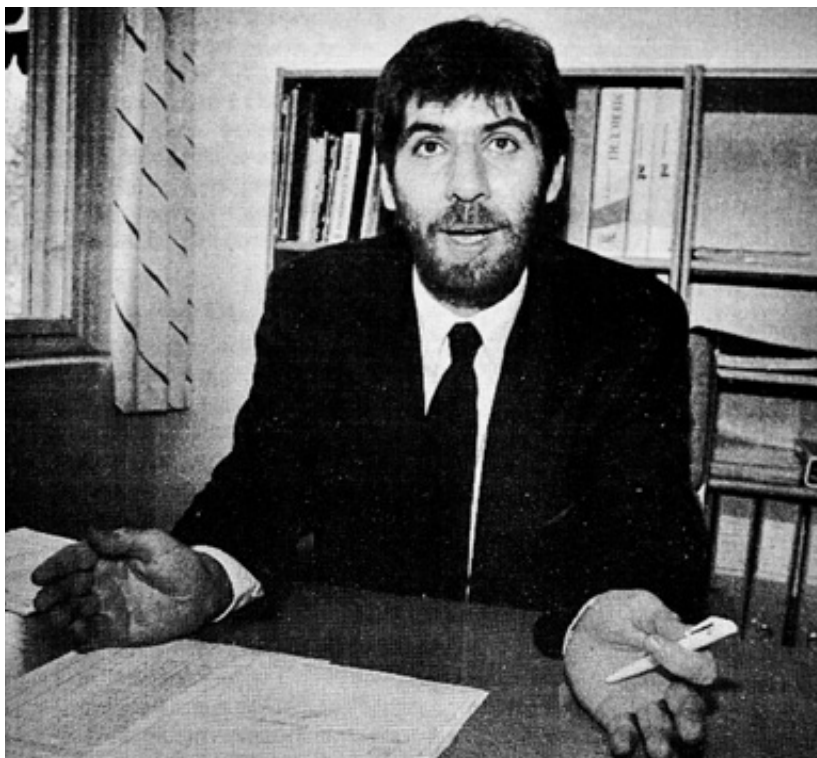
Anders Schnack går til angrep – med Heisleverandørenes landsforening i ryggen

Av Markus Hansen

Januar 2013, Otis var nå desperate etter folk og ansatte de utenlandske arbeiderne. Hensikten var å bruke de selvstendig på arbeid med heis. I henhold til overenskomsten vår må man i tillegg til å søke myndighetene i Norge (DSB) om tillatelse til å utøve et yrke man har utøvd i sitt hjemland – være fagutdannet heismontør for å kunne jobbe selvstendig. Det sier overenskomsten vår, "§ 1, Selvstendig arbeid".

Det finnes kun en vei for oss å jobbe selvstendig på heis – og det er fagbrev. Unntak fra denne veien mener vi skal avtales mellom partene HLF-HMF, og det er her uklarheten til HLF har skapt uroligheter i bransjen. HLF skrev faktisk i brev av 18/4-08, for noen år siden at teksten i vår overenskomst betyr norsk fagbrev med fagprøve. Altså bekrefta de at det er kun en vei i bransjen vår.

Otis hadde nå fått «DSB-godkjent» en montør som hadde blitt fast ansatt i Norge og ville sette han til å jobbe selvstendig på heis. Otisklubben sa klart ifra at det ikke foreligger noen avtale imellom partene og ei heller hadde han fagbrev til å jobbe selvstendig på heis. Otis nektet å høre på klubbens argumenter og tok deretter saken med til HLF for å høre hva de mente om at Otis kunne bruke «DSB-godkjente montører». DSB, som er myndighetenes organ for å "godkjenne" utenlandsk arbeidskraft i Norge ser kun på det sikkerhetsmessige aspektet ved en søknad. DSB deler ikke ut fagutdanning til montører fra andre land. DSB sitter ikke med kompetanse om hva slags utdanningssystemer som er i Sveits, Polen, Sverige eller Spania.

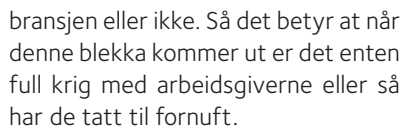
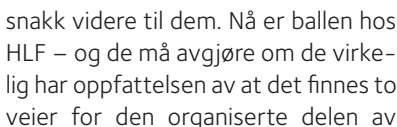
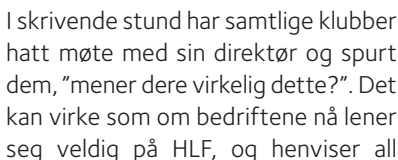
Anders Schnack, direktør på Otis.

Det de gjør er å se på antall år man har praktisert et yrke, som for eksempel heismontør. Her er problemet til DSB, de sammenligner ikke et utdannelseløp i for eksempel Romania med den norske fagutdanningen. Det blir kun sett på antall år man har praktisert et yrke, og kanskje i tillegg om man har hatt en elektroutdanning. Det blir ikke fremlagt noe form for læreplansbevis, eksamensbevis, eller bevis for endt læretid. Deres oppgave er å ivareta sikkerhetsbestemmelsene innenfor EL.

Man kan ikke vite om denne personen har skjøta føringer i alle år, eller om personen faktisk har vært innom alle heisoppgavene vi utfører i Norge, eksempelvis – service, montasje og mo-

dernisering. I Norge har man nemlig en garanti for at heismontøren som kommer på service på heis har en bred kompetanse og at han har bestått en teoretisk og praktisk prøve ved endt læretid. Dette er en sikkerhet man har som heiseier ved å tilkalle en heismontør, man vet hva man får.

I Norge har vi en fagutdanning og en læreplan for heisfaget som er i verdensklasse, om ikke best. Vi har en to-årig elektroskole og 2,5år læretid i en bedrift. Man skal skrive opplæringsbok og følge læreplan, vi har også en egen heisskole som ivaretar lærningene våre. Vi har en hard, teoretisk eksamen i VG3 Heisfaget som må bestås før en 33 dagers praksisprøve. Resultatet(hvis du består) er en fag-

Anders Schnack – returnerer til Norge

Av Markus Hansen

Den tidligere Otisdirektøren Anders Schnack som la ned Otis i 1990 har returnert til Norge. Han overtok etter forrige direktør Arild Fladseth som takket for seg i fjor. Det var mye positivitet i luften da det ble ansatt en ny direktør, endelig var det noen som kunne ta avgjørelser for Otis Norge uten å få godkjenning av resten av Europa. Gleden varte dessverre ikke lenge før Schnack viste seg fra sin beste side ala 1990. Lønnsoppgjøret 2012 skulle basere seg på bonus og kun bonus. Dette brakte med seg sterk misnøye i hele landet, spesielt da han hadde luftet at

han egentlig ville kun lønne folk da man var produktive for bedriften. Sykefravær, kurs, tillitsmannstid var jo tap for bedriften så det skulle jo ikke «lønne» seg. «Bonusangrepet» ble slått hardt ned på etter sterke reaksjoner fra klubben rundt om i landet, og bedriften så seg nødt til å trekke forslaget. Otis innså at slaget var tapt for denne gang, men kunne ikke love at de ikke vil prøve seg på bonuslønn i fremtiden.

Rett etter den lange kampen mot bonusordningene til Schnack, da det var god stemning og ro på bedriften, bestemte Schnack igjen seg for å ta opp slåsshansken. Denne gangen var det

problemet med tilgangen på arbeidskraft for Anders Schnack. Som resultat av den lange bonuskampen som hadde vært på Otis var det mange som hadde sluttet og begynt andre steder. Otis, firmaet med Anders Schnack i spissen var heller ikke så veldig fristende for at andre heismontører skulle begynne der i perioden. Dette resulterte igjen til at Otis manglet folk, mange folk. Siden Otis ikke klarte å skaffe heismontører i Norge gikk de til utlandet for å søke folk, spesielt Sverige. Her gikk faktisk Otis så langt i januar at de opprettet annonser på svenske «finn.no» og søkte etter heismontører, med og uten «hiss-certificat».

Déjà vu

Begrepet Déjà vu er fransk og det betyr «Allerede sett». Følelsen av déjà vu følges av en sterk fornemmelse av gjenkjennelse, og ofte en underlig eller nifs stemning.

Tekst Johnny Leo Johansen

Otis etablerte seg i Norge på 80-tallet og hadde jobben med heisanleggene på Aker brygge.

I kjølvannet av Otis på slutten av 80-tallet i Norge var det en konfliktfylt tid for fagforeninga og flere tillitsmenn. Det var trusler om oppsigelser og trakassering av tillitsmenn. I byggebransjen var det ledighet og det var generelt økonomisk utfordrende tider i landet.

Heismontøren nr. 2 1990: Medlemsmøte til heismontørenes fagforening behandlet den 20/2-90 Otis sin dispensasjons-søknad til HLF om å omgå Kgl. Res for å kunne bruke 10 danske «overmontører» til selvstendig heisarbeid i Norge. Dette var og på tross av at det var ledige montører i Norge.

Det ble vedtatt på møte å markere en prinsipiell holdning ved å regne dette medlemsmøte som en politisk streik mot HLF og et uakseptabelt avtalebrudd på intensjonsavtalen 4/1-88

Aker Brygge blir av mange sett på som et av de mer vellykkede revitaliseringsprosjektene, mens det for andre er blitt et symbol på jappetiden på 1980-tallet.

Leder i HMF den gangen John Walderhaug skrev på lederplass: Hvis Otis ønsker å leve sammen med heismontørene i framtida så bør ledelsen raskest mulig skifte arbeidsstil. Han avslutter med: Tiden går, vi består!

Dumme er kun de som gjentar sine feil.

Otis ville i 1990 si opp 10 mann det var 25% av styrken, 6 i Oslo resten i Trondheim og utover landet. Dette var kun en

måned etter at det var ansatt en mann i Oslo. Klubben var ikke villig til å gå med på dette.

En for alle og alle for en var motto. Klubben kom med forslag om avspasering av overtid og gjennomføring av kurser i henhold til overenskomsten for å løse det som bedriften anså som en dårlig arbeidssituasjon. Borteleie av montører til søsterbedriften i Sverige og permitteringer fordelt på ansatte var forslag, alt ble avvist av bedriften.

Amecos lov

Solidaritet på høyt plan defineres slik: Dersom en bedrift overtar en annens arbeid, skal også arbeiderne overtas. (Dette ble heretter referert til som Amecos lov.)

Det var ikke noen målsetning om at bedriften skulle knekkes i den forstand at de skulle måtte opphøre sin virksomhet i Norge. Allikevel valgte Otis dengang å trekke seg ut og Ameco overtok etter flere streiker, mye bråk, trusler og konflikter med Otis.

I media bransjen var det vanskelig å komme til ordet. Fra den 29. januar 1990 var 21 montører i streik i 3 1/2 uke og det var så stille at det ble demonstrert utenfor Dagbladet for manglende dekning av saken.

Otis streiken endte med full seier og var på første siden i Klassekampen fredag 23.02.1990 med stor overskrift: Full seier, alle Otis arbeiderne tilbys jobb. – Det er solidaritet og kamptradisjonene i foreninga vår som har gitt oss denne seieren, sa de streikende.

Nå får det være nok snakk.

Anders Snach var dengang direktør på Otis. Hvis man leder et firma som ser røde tall så er det kanskje en ide å samarbeide med sine ansatte for å få til et skifte på fargen? Og for den som ikke har lært historien kan historieboka til HMF «Meningsløst god» anbefales.

Redaktøren har ordet

Som nyvalgt redaktør er jeg igang med oppgaven som ansvarlig for utgivelse av Heismontøren og fortsetter med ansvar for oppdatering av nettsiden Heis.no. Med en redaksjon bestående av Tor-Erik Lundberg, Bjørn-Tore Egeberg og Bengt-Olof Andersson er jeg trygg på at vi viderefører det gode arbeidet som er utført av tidligere ansvarlige.

I dagens situasjon med unge og eldre som stadig benytter sosiale medier mer aktivt ser vi behovet for å holde oss oppdatert i forhold til denne utviklingen og jobber med oppdatering av nettsiden innenfor de rammer som er vedtatt.

Vi søker også å få innspill fra avdelinger og bidragsytere fra vårt langstrakte land og de som føler kallet er veldig velkomne til å komme med tips og saker, helt eller delvis skrevet til redaksjonen. Det som skjer i bransjen og i arbeidslivet nå er særdeles viktig å ha fokus på og at angrep på fag, retigheter og tilfeller av sosialdumping blir løftet frem i lyset.

Vi er og interessert i alt som er av fag og fagforeningsstoff fra alle som har mulighet til å bidra.

Vi er ikke spart for utfordringer som daglig pågår og i vår bransje. Det er avdekket ulovlig selvstendig arbeid på heis.

Vi har konflikt vedrørende uenighet i forhold til overenskomstens §1 og at DSB godkjenner montører uten at de har et faglig etablert forum for dette. Denne godkjenningen blir ansett av HLF og enkelte som tilstrekkelig for å ivareta sikkerheten ved montasje av heisanlegg, dette er en utvikling som ikke godtas.

HMF har tidligere avdekket at montører som ikke har tilstrekkelig kompetanse i forhold til heisfaget og det norske fagbrevets innhold, har blitt godkjente. Det en negativ utvikling hvis denne praksisen etableres og den undergraver den norske fagutdannelsen og faget.

HMF har alltid vist styrke i forhold til å komme med gode løsninger som viderefører høy sikkerhet for brukere av heis og at vi som til daglig arbeider med heis har en trygg og god arbeidshverdag med fortsatt høy faglig standard. Dette er og firmaene tjent med ved det å ha ordnede forhold og god etablert praksis med høy kvalitet på arbeid som utføres.

Redaktør Heismontøren
Johnny Leo Johansen

Det nye styret

Bak fra venstre: Vidar Holm, Tom Kristian Hetland, Jan-Erik Ballstad, Jan Bregenov, Vidar Nordtvedt, Jørn Inge Tvedt, Thomas Skoglund og Tor Moen.

Foran fra venstre: Per Arne Salo, Markus Hansen, David Coron-Andersen og Espen Milli. Steffen Yttervik, Bård Navrud og Christian Mæland var ikke til stede da bildet ble tatt. Foto: Johnny Leo Johansen.

Jubilanter

Foran fra venstre: Arild Gundersen (25 + litt til), Frank Sig Hansen og Terje Gundersen (begge 25 års medlemskap).

Bak fra venstre: Ole Snarud, Ivar Haslene, Fritjof Johansson (alle 25 år + litt til), Kurt A. Sørensen og Tor Sundby (begge 40 års medlemskap i LO). Øvrige jubilarer var ikke stil stede da bildet ble tatt. Foto: Olle Andersson.

I detta nummer fortsätter vi att spegla europakrisen. Hur den inverkar på våra möjligheter att försvara löner och skatteunderlag, och därmed behålla våra offentligt finansierade och producerade välfärdstjänster.

I Europa i dag finns en total avsaknad av politik för att bekämpa massarbetslösheten. Istället för löneutveckling har de arbetandes lånefinansiering drivits så långt att flera länders ekonomi är vid randen till bankrutt. Det är den krisförstärkande nyliberala politiska huvudlinjen som styr i de offentliga rummen, och som hitintills försvårat all kamp mot den kapitalistiska krisen. Det betyder att de intressen som har skapat den ekonomiska krisen hålls skadeslösa. De har hitintills sluppit att betala dess självklara räkning, och har faktiskt, utan större motstånd, kunnat fortsätta profitera på krisens fruktansvärda sociala verkningar, och därmed fördjupa den samma.

I Norge är den privata marknaden fortsatt stark, triggad som den är av stora investeringar i olja- och gasproduktion. Men utvecklingen mot avreglerad arbetsmarknad och offentliga nedskärningar är ett dåligt tecken också här. Ty det har inte bara, och främst, varit den höga ekonomiska aktiviteten som gjort att Norge hitintills kunnat stå emot krisens värsta verkningar. Utan faktiskt något ännu mer sällsynt än olja i dagens Europa – nämligen en fackföreningsrörelse som drivs av en vänster, som bättre än i till exempel Sverige lyckats stå emot EU:s avreglerings- och nedskärningspolitik.

Särskilt stort intresse ägnas i detta nummer av Heismontøren åt den socialdemokratiska politiken. Den anvisar föga överraskande inte någon väg ut ur de växande klassorättvisorna. Den kan som välvilligast beskrivas som en politik för en långsammare krisutveckling – i jämförelse med de öppet borgerliga partiernas mer hårdföra offentliga nedskärningar och avregleringar på arbetsmarknaden.

Noe som er mer sjelden enn olje – en faglig bevegelse som drives av venstresida, og som lykkes ganske bra i å stå i mot EUs avregulerings- og nedskjæringspolitikk. Foto: Geir Tore Mjønes.

Manifest Analyse årskonferanse 2013

– Krise i Europa, veivalg for Norge

900 var påmeldte til årets konferanse på Sentrum scene i Oslo. Først ut var Johanne Schmidt-Nielsen fra Enhetslisten(DK), Dag Seierstad Forfatter (Den nye kampen om arbeidslivet). Så Øystein Stray Spetalen Investor og Bjørnar Moxnes fra Rødt med tema: Krise i Europa.

Tekst og foto Johnny Leo Johansen

Konferansier Karianne Moe innledet med visning av filmen til svenske journalisten Alexandra Pascalidou «Hva skjedde med Grekerne». Seierstad forteller at selv Tyskland ikke er noen løsning. Mange har sett på Tyskland som et mirakel land når det gjelder den økonomiske krisen i forhold til Hellas hvor nå situasjonen er enda verre enn det man så for seg for 2-3 år siden.

Krise i Europa

–Det er ikke helt riktig at Tyskland skal være noen redning, sier Seierstad. Real-lønna her har gått ned. –Tyskland er ikke redningen, det er heller årsaken til krisen i Europa. Lønningene i Tyskland er holdt nede og de eksporterer arbeidsløshet. Krisa er kapitalismen idag. Schmidt-Nielsen forteller at innsparinger ikke fører til flere i arbeid. Utbetaling av høy profitt skaper ikke nye arbeidsplasser og folket mister sin kjøpekraft.

Bedrifter utbetalte høye bonuser, samtidig som arbeiderne måtte ned i lønn og flere blir arbeidsledige.

For mye kapital på få personer

Spetalen mener det at formue er fordelt på for få personer til å skape arbeidsplasser. Han kritiserer at bankene nå har fått altfor stor makt og at

Manifest årskonferanse

de deler ut store bonuser til folk som selv ikke tar noe risiko.

–Frihandel eksisterer kun på papir.

Moxnes kritiserer at alt for mye ressurser og makt ligger hos veldig få personer i Europa. Kapitalismen er et system som samler makt og rikdom hos de få, så der er Spetalens analyse rett. Ved å ikke ha reguleringen i systemet i form av konkurs, så vil ikke kapitalismen fungerer, legger Spetalen stor vekt på. – Da blir vi kvitt de dårlige bankene og den makta de sitter med. Spetalen hører applaus fra salen for sine analyser. Moxnes og Spetalen er enige om en del.

En ny boligkriser på vei

Ebba Boye lanserer en boligrapport som viser en dramatisk utvikling ved det å stadig ta opp mer gjeld. Politikerne evner ikke å gjøre tiltak mot dette. I tidligere tider var det en statlig innflytelse som ga folk boliger de kunne leve med. Boye sier at pris og gjelds utviklingen ikke kan fortsette, da vil vi oppleve en ny boligkriser.

Vi må få ned lønnsomheten for de som spekulere i boligkjøp. Skattene må for eksempel økes for bolig nummer to, og muligheter for store fradrag for de som eier flere boliger må fjernes. Vi må endre

Investor Øystein Stray Spetaler og Bjørn Moxnes Rødt – Om kapitalismen

vår holdning når det gjelder boligkjøp, –vi må ikke tenke på bolig som noe vi skal tjene penger på når vi selger den.

EØS-duell foran LO-kongressen

Jan Olav Andersen EL&IT –Vi sitter for nær bålet, nå er det på tide å flytte på seg så vi ikke blir brent. Arbeidsminister Anniken Huitfeldt mener at de har vunnet viktige saker i ESA som er EFTAs overvåkingsorgan som har som hovedoppgave å sørge for at regler og plikter følger EØS-avtalen. Andersen berømmer den jobben som er gjort mot sosial-dumping, men EØS avtalen har en mye større inngripen en det som var tenkt. –Vi må ha et regelverk som tar vare på det vi har også i fremtiden.

– Utfordringen er den store arbeidsinnvandringen, Anniken mener det trengs nye verktøy i verktøykassen for å imøtegå dette.

Andersen er kritisk til at det kan komme regelverk som kan begrense kampen mot sosial dumping.

Lo-kongressen må behandle dette spørsmålet. – Noe annet er å ramme demokratiet i denne prosessen, sier Andersen. Huitfeldt mener den viktigste kamper er mot en Høyre–FRP regjering.

Privatisering i Sverige har gitt et dårligere tilbud

Moderaterne i Sverige har forandret mye i Sverige på kort tid. Wegard Harsvigs bok Blåkopi.

– Høyre i Norge har kopiert slagordene fra Sverige.

Ali Esbati forteller om en høyreregjering i Sverige som har hamret ned velferdsordningene. 40% av arbeidsløse i Sverige får ikke dagpenger, differensiert avgifter å «ansvarliggjøre» fagbevegelsen har tatt knekken på fagbevegelsen. Flere midlertidig ansatte, særlig blant ungdom. Stadig flere er avhengig av sosialstønad. Dette har ført til økte forskjeller i Sverige.

De rike har blitt rikere og de fattige er taperne.

I stede for å bekjempe arbeidsløsheten straffer man nå de arbeidsløse som igjen gir en nedverdiggende behandling. Eksempler forteller om inspeksjon av kjøleskap for å vurdere behov for hva som er nødvendig for en ikke arbeidende middelaldrende kvinne, hvor man klemmer på matvarer for å se om det er nok mat til å leve av.

–Politikken i Sverige er ikke noe man bør prøve i Norge, avslutter Esbati.

–Vinnerne i Sverige er de som spekulerer i de private aktørene. De kjøper og selger bedrifter som leverer velferdstjenester. Forteller Marta Szebehely velferdsforsker ved Stockholm universitet.

Frihet er forbundet med verdighet

Under fattigdom i arbeidslivet hadde arbeidsgiverene makt til å ta fra arbeideren alt for hundre år siden. Mange dro til Amerika med drømmen om frihet og et bedre liv, her trengte

Øverst: Ali Esbati Manifest Analyse – Vi ønsker ikke å kopiere politikken i Sverige. Til venstre: Ebba Boye Manifest Analyse; med boligrapporten og konferansier filmskaper Kari Anne Moe. Til høyre i midten: Jan Olav Andersen EL&IT og Arbeidsminister Anniken Huitfeldt – Eøs og valget. Nederst til høyre: Kari Kjos FRP og Audun Lysbakken SV – Før valget.

ikke arbeiderne å bukke for øvrigheten. Her fantes det ikke noen adel, men frihet.

Med friheten kom også større forskjeller mellom individene, med denne friheten kom og mangel på rettigheter og mangel på en velferdsstat for de uten nok penger.

I virkeligheten har ikke arbeidere innenfor dette «frie» samfunnet i USA noe valg, de fleste jobber dårlig betalte jobber fordi de har ikke noe reelt

valg og er avhengig av helseforsikring. De har ikke noe reel frihet forteller Magnus E. Marsdal, som jobber med en bok om frihet og fellesskap.

Så hvilket land har egentlig det største frihet? spør han. Den regulerte velferdsstaten Norge eller «the land of the free» USA? Marsdal jobber med å sammenlikne arbeidere innenfor det frie liberalistiske samfunnet og det regulerte arbeidsliv, hva gir egentlig frihet?

Det som av høyresiden sees på som en kamp for frihet gir i praksis mindre frihet for den som ikke har noe reelt valg i arbeidslivet eller noen velferdsstat. Derfor betaler vi fagforeningskontingent,

– Vi skaper frihet i fellesskap.

Konferansier Filmskaper og Journalist
Karianne Moe

Fortsatt råd til felles velferd

Ap-toppene burde ta folkets velferdsvilje på alvor.
Alternativet er å la høyresidens politiske ønsketenkning bli en selvoppyllende profeti.

AV MAGNUS E. MARSDAL

Om perspektivmeldingen, eldrebølge, privat forbruk og regjeringen som overser en mulighet

De ubønnhørlige slutningene av regjeringens perspektivmelding trekkes med motvillig mine: «Konklusjonen er med andre ord at den norske velferdsstaten, slik den utvikler seg, dessverre ikke er bærekraftig,» konstaterer Civitas Villemann Vinje i Aftenposten 9. februar.

Selv om Civita skriver «dessverre», er setningens angivelige faktum høyresidens politiske ønsketenkning.

Ubalansert privatveks

Det mest refererte regnestykket i Perspektivmeldingen er «referanseforløpet». Der mangler velferdsstaten

hundretalls milliarder når vi kommer til 2060. Men det er fordi regnestykket kanaliserer det meste av veksten de neste 50 årene til privat forbruk fremfor offentlige tjenester.

Hvorfor skulle vi ønske oss fire nye SUV-er i stedet for to, når det betyr at vi ikke får noen farbar asfalt å kjøre dem på?

Det betyr: I nøyaktig den perioden hvor befolkningens aldring stiller særlige krav til fellesskapelig velferd innen helse og omsorg, legger «referanseforløpet» til grunn at privat forbruk skal øke mye mer enn det offentlige.

Det er sørgelig hvis søkkrike Norge velger å stille seg slik. For hvorfor skulle vi ønske oss fire nye SUV-er i stedet

for to, når det betyr at vi ikke får noen farbar asfalt å kjøre dem på?

Blir det for dyrt?

Pengene som «ikke finnes» til felles velferd, finnes plutselig likevel når vi ser på den formidable veksten i privat forbruk som forventes i «referanseforløpet». Her ligger det politiske handlingsrommet. Ved å kanalisere en del av denne velstandsveksten til offentlige tjenester, trygger vi både oppvekst, utdanning og alderdom. Dette gjør vi gjennom skattesystemet.

Blir det for dyrt?

Det er et politisk spørsmål som hver og en bør ha en mening om. Sett at du har 420.000 i årslønn i 2010. Det betyr 315.000 etter skatt. Hvor fattig blir du i 2060, hvis vi finansierer hele «eldrebølgen» med styrket inntektsskatt?

Det relevante for deg, er hva du sitter igjen med etter at (den økte) skatten er betalt. Manifest Analyses beregninger, basert på Perspektivmeldingens forventning om vekst i norske realinntekter, viser at du vil få anslagsvis 235.000 kroner mer å rutte med i 2060 enn i 2010. Altså har du 550.000 kroner etter skatt. Regnestykket er justert for inflasjon, så prisene er hele veien 2010-priser.

Så mange som 70 prosent i Norge sier seg villige til å øke skattesatsen, hvis det må til for å trygge viktige velferdstjenester.

Det politiske spørsmålet er: Blir du fornøyd med å få 235.000 kroner mer å rutte med hvert år? Eller krever du enda mer?

Hvis svaret er «enda mer», kan Civita ha rett: Velferdsstaten blir ikke bærekraftig. Men så mange som 70 prosent i Norge sier seg villige til å øke skattesatsen, hvis det må til for å trygge viktige velferdstjenester. Bærekraft er et politisk spørsmål om å ta denne viljen til felles velferd på alvor.

Sosialdemokratisk løsning

Den sterke rødgrønne opinionen i disse spørsmålene synes å mangle politisk lederskap. Ap-lederne er stolte over velferdsstaten, men har visst glemt hvordan den ble utviklet.

Nylig advarte arbeidsminister Anniken Huitfeldt i Dagsrevyen mot at å fellesfinansiere eldrebølgen vil være å sende en skatteregning «til barna våre». Vel, det var det Einar Gerhardsen gjorde. Gikk det dårlig med Norge? Burde han spart oss for den regningen?

Den sosialdemokratiske løsningen er å finansiere felles utfordringer i fellesskap.

Regnestykket Regjeringen kjører frem fra Perspektivmeldingen forutsetter at vi forbyr denne sosialdemokratiske løsningen i den såkalte eldrebølgens periode.

Med slike forutsetninger, er resultatet gitt. Selvsagt vil velferdsstaten mangle store penger, hvis Norge velger 50 år

Magnus E. Marsdal Foto: Manifest Analyse

med høyrevridd politikk. Men hvorfor skulle vi det?

Vi har økonomisk handlingsrom til å opprettholde og styrke den norske velferdsmodellen, og befolkningen har politisk vilje. Ingen av delene blir omsett til virkelighet uten ledere som peker på mulighetene og omsetter viljen til handling.

I stedet for å svartmale situasjonen og be alle jobbe 100 timer mer, burde en sosialdemokratisk finansminister for-

telle befolkningen at vi har fortsatt råd til felles velferd. I stedet for å tro at folk flest bare vil ha mer, mer, mer til seg selv, burde Sigbjørn Johnsen ta folkets velferdsvilje på alvor.

Hvis vi forsterker skatteinnsatsen litt, har Norge fortsatt råd til felles velferd. Men om ingen sier dette høyt, blir høyresidens ønsketenkning snart til en selvpoppfyllende profeti.

Fra Manifesttidsskrift.no

Fortsatt kamper i manesjen

El toro åpnet i 1931. Det var harde tider i Spania og tyrefekterstadion ble åpnet for å få opp stemningen i landet. 8 matadorer opptrådte gratis. De risikerte sitt liv kun med muligheter for gevinst i form av ære og berømmelse.

Tekst og foto Johnny Leo Johansen
inntrykk fra Madrid

Her handlet det om ære. På veggene i den sosialistiske gamle puben La Vencencia, hvor blant annet Hemingway frekventerte tilbake i dagene til den spanske borgerkrigen henger ikoniske bilder av tyrefektere som gudebilder. Tyrefekterne var dypt over-

troiske. De hadde spesielle ritualer, som å alltid entre ringen først med høyre ben, eller ta korsets tegn fem ganger. Kanskje ikke så rart, mange tyrefektere ble drept, ikke minst før penicillin-ens tid.

På Plaza del sol demonstreres det fortsatt mot EUs kutt politikk. – Det er ikke riktig, når så mange er blitt

rike, så må vi måtte betale regninga, sier Edu Granados. «No a los recortes», ikke flere kutt ropes det ut i protest.

«De redder bankene og stenger sykehus»

Arbeidsledigheten i Spania fortsetter å stige, spesielt blant ungdom. I Mai 2007 var arbeidsledigheten 7,9% den

Sinte Spanjoler protesterer, protester er nå nesten blitt dagligdags i Madrid

Over: Helsepersonell protesterer mot privatisering og innsparinger i helsesektoren. Til venstre: Okkupasjon i protest mot Caja Madrid 700.000 stÅr i fare for Å miste sine sparepenger i det de anser som svindel.

titusener av gjeldsofre er blitt kastet ut av hjemmene sine på begjæring fra de samme bankene.

«Okkupert»

Bankbygget Caja Madrid er okkupert. 700.000 har tapt sine spare penger i det de anser som et råttent egg. Andre protesterer mot utkastelse av bolig-lånestager som ikke kan betale sitt bolig lån. – Det må da være bedre å la låntagerne bo i boligene og få til en betalingsordning enn å kaste folk på gata og la boligene stå tomme? sier en aktivist.

«Aktivister er arrestert etter protester og det gir nye protester»

– Frigjør Alfon, står det på bannere i et forsøke på å få frigjort en aktivist som blir anholdt og holdt fengslet i det som aktivistene ser på som politisk motiverte arrestasjon. Det er snart like van-

er nå steget til over 26% i 2013 (kilde eurostat) og slår hardt utover ungdom som står igjen som en tapt generasjon. Det er så lite penger at i en desperat økonomisk situasjon vedtas det å legge helsetjenester ut på anbud for private aktører fordi de ikke har penger til å betale lønninger. Dette fører til nye protester. «De redder bankene og stenger sykehus» står det på en plakett under den ukentlige protestmarsjen som holdes av helsepersonell i Madrid.

Protester i Madrid er nå blitt nesten dagligdags. Dommere, renovasjonsarbeidere, leger og bussjåfører er bare noen av yrkesgruppene som i januar har deltatt i streiker og demonstrasjoner. Det er bare flere og flere signaler om at regjeringen trår feil, arbeidsledigheten fortsetter å stige samtidig som tilliten blant folk synker. Staten skal bruke opptil 100 milliarder euro (750 milliarder kroner) på å styrke landets nedkjørte bankvesen, samtidig med at

lig å gå ut å protestere, som det er å gå å ta seg en kopp kaffe. Lite tyder på at regjeringen vil gi etter og bryte spareavtalen som er inngått med EU. Med rent flertall i nasjonalforsamlingen har statsminister Mariano Rajoy råd til å vende det døve øret til protestene. Alle velger sin vei, han tok seg en paraply. Lyden av demonstrasjoner runger fra torvet. Ingen flere kutt ropes det ut i natten. Suppe blir delt og delt videre. Det er en fantastisk aften.

Jeg tar meg en øl på en tyrefekter pub, ansjos og chips. Jeg havner til slutt i skogkledd åser ved Casa de Campo herfra kan jeg se utover Madrid som ligger neddyngnet i smog. Et øyeblikk så føles det som om jeg er i hobbitenes land og tårnet med ondskap sees i det fjerne.

Denne kvelden ender altså og med en demonstrasjon, denne gangen for å få frigjort den arresterte demonstranten Alfon som fortsatt sitter fengslet. Fortsatt er det kamper i manesjen.

Til høyre: - Ikke flere kutt
Under: Demo i Madrid

Byggkonferens i København januar 2013

Växande arbetslöshet och dequalificering ett hot mot fackföreningarna

Tekst og foto: Olle Andersson

Den växande europeiska arbetslösheten, slår hårt mot fackföreningarnas möjlighet att försvara löner och skatteunderlag, och därmed för gemensam, solidariskt finansierad välfärd. Denna stora fråga om social dumping var tillsammans med den alltid lika viktiga organiseringen av nya medlemmar, det viktigaste temat på den danska byggkonferensen med deltagare också från Norge och Sverige.

När arbetslöshet, sjunkande löner och skatteunderlag, samt

arbetarfientliga avregleringar på den gemensamma arbetsmarknaden alltmer präglar den sociala situationen i Europa, fastnar fackföreningarna lätt i den nedgående organisationsspiral som visar sig i att de fackligt organiserade har svårt att få jobb just beroende på att hon eller han är fackorganiserad. Detta mardrömsscenario blev uppenbart i rapporterna från de danska byggerna, där särskilt målarna i stor skala konkurreras ut av billigare och mindre utbildad utländsk arbetskraft från företrädesvis Tyskland och Polen. Från det danska målarfacket gavs exempel på att hela grupper av unga fackligt organiserade med

nyss avlagda svendebrev, strax efter examen valde att gå ur sin fackförening för att lättare komma in på byggerna, och därigenom komma igång i inom sitt fack.

Denna utveckling är förstås ett enormt hot mot fackföreningarnas möjlighet att överhuvudtaget göra någonting bra för medlemmarna eller alls på sikt existera som motkraft till kapitalisternas växande krav på profiler. Att gå ur fackföreningen och på så sätt öppna för ett avtalslöst tillstånd gällande löner och övriga anställningsförhållanden, är, hur besvärlig situationen än är för den

Fra venstre: Nina Farnes Hansen, (EMF), Per Arne Salo og Markus Hansen

Nestformann Rasmus Gunnarson fra Dansk Malerforbund.

enskilde, en individualistisk tanklöshet som slår hårt mot allt arbetarrörelsen i tidigare skeden tillkämpat sig. Det tålmodiga organisationsarbetet för att stoppa och vända denna utveckling diskuterades utifrån de erfarenheter som särskilt det hårt ansatta danska målarfacket gjort.

Men på konferensen ställdes också frågan om detta räcker, när som till exempel den tyska byggfackföreningen IG Bau vilken 1994 hade 84000 medlemmar i Berlin blivit av med 72000 och numera alltså bara organiserar 12000 inom det tyska huvudstadsområdet? I praktiken har denna fackförening upphört att existera, då arbetsgivarorganisationerna i Berlin som ett resultat av det minskade medlemsantalet numera vägrar att förhandla med IG Bau.

Arbetslösheten i kombination med de starkt urholkade tyska byggarbetslönerna sätter stor press på den danska och sydsvenska byggarbetsmarknaden och reser på största allvar frågan om fackföreningarna i Norden, utan adekvat politisk uppbackning, verkligen kan klara av kampen mot europeisk lönedumpande arbetslöshet och facklig dequalificeringspolitik från EU-systemets sida.

De mycket allvarliga och snabbt tillväxande problemen, som framgick ur särskilt de danska och svenska rapporterna, föranledde en viktig principiell diskussion om facklig/politisk samverkan. Vad krävs av förändrad politisk inriktning och insatser, för att vända utvecklingen, motverka den sociala nedgången och stärka fackföreningarnas position i samhället?

EU knäckfrågan i kampen mot arbetslöshet och social dumping

Diskussionen handlade här om den misslyckade politik de fackliga huvudorganisationerna under lång tid ställt sig bakom när man förlitat sig på socialdemokratiens motsägelsefulla, dubbla budskap: å ena sidan ett godkännande av EU-systemets avregleringar om fri flyt av arbete och tjänster, å andra sidan söka balansera dessa avregleringar genom ett så kallat «socialt protokoll».

Det sedan två år införda Tjänstedirektivet har efter diverse nyliberala nationella anpassningar lett fram till en allvarlig kunskapsdumping. Detta har öppnat vägen för lönedumpande okvalificerad arbetskraft, som, genom sitt snabbt växande antal på byggena, utmanar gällande nationella fackliga överenskommelser om giltiga kompetenser.

Här är det helt och hållet profiten som styr, hur jobben blir utförda har mindre betydelse i det oansvarighets-system av tillfälliga underentreprenörer som numera dominerar på många byggarbetsplatser. Vilket när det till exempel kommer upp frågor om byggfusk och ansvarighet på större byggen, gjort det ytterst svårt att klargöra vilken firma som varit i farten, eller om svart arbetskraft utnyttjats.

Att ständigt värva nya medlemmar och aktivera den fackliga organisationen är alltid av högsta prioritet, men hur meningsfulla blir under den nuvarande krisen satsningarna på att värva nya medlemmarna till fackföreningarna, om ledningarna för facken inte samtidigt kräver en verklig arbetarpolitik mot arbetslösheten och den teknologiskt helt omotiverade dequalificeringen av arbetskraften? Denna mycket giltiga och något provocativa fråga ställdes av oss hissmontörer från Norge, och ledde fram till en bra diskussion om betydelsen av facklig/politisk samverkan. Det vill säga om just den typ av samverkan som krävs för att framgångsrikt kunna hindra fortsatt social dumping, och ge vår tids kapitalism och nyliberala politik ett nödvändigt socialistiskt svar.

Faglig debattbok 2013

Av Bjørn Tore Egeberg

Jeg husker den gangen jeg var tillitsvalgt i Norsk Postforbund. Vi var et stort sjikt av lokale tillitsvalgte, og mange av oss jobba i aktive lokale avdelinger. En gang ble vi innkalt av forbundet til stor landskonferanse. Forbundslederen trakk pusten dypt, skøyv brystet fram og fyrte løs: «Dere må huske at dere er tillitsvalgte for forbundet. Dere er ikke tillitsvalgte for medlemmene. Når forbundet har tatt en beslutning, er det deres jobb å få medlemmene til å slutte opp om den».

Dette er 20 år siden, men i hovedartikkelen i Faglig debattbok 2013 reiser Terje Skog spørsmålet om LO er et hinder for en sterk fagbevegelse. Og da må jeg spørre meg om det er Terje som beskriver et LO som var før, et LO som ikke finnes lenger nå, eller om LO fortsatt er fylt med apparatets lojale støttespillere, som gjerne vil at tillitsvalgte skal forstå at de ikke er tillitsvalgte for medlemmene.

Hvis det er så gærnt, hvorfor melder vi oss ikke ut av LO? Dette spørsmålet må stilles. Hva er det som er feil med LO, og hvorfor velger vi likevel å bli? Etter min mening er ikke den viktigste svakheten med LO at store medlemsgrupper stemmer Frp, og vender ryggen til arbeiderbevegelsens erfaringer gjennom 100 år. Det finnes tusen gode historier om tidli-

gere Frp-medlemmer, som blir dyktige tillitsvalgte så snart klubben kommer ut i kamp. Gjennom å oppleve virkeligheten i arbeidskamper opplever folk at det arbeidslivet Siv Jensen prater om bare er tull. Så det er ikke uskolerte medlemmer som er det viktigste problemet. Hva er det da?

Terje Skog hevder at problemet er Arbeiderpartiet. Han hevder at Arbeiderpartiets viktigste oppgave er å forsvare kapitalen. Og siden både LO-ledelsen og toppene i alle forbundene er dominert av AP-folk, så får de et uløselig dilemma. Skal de være tillitsvalgte for medlemmene, og delta i faglige kamper mot AP-regjeringas politikk? Eller skal de få medlemmene til å holde seg i ro, og prøve å oppnå forståelse for at AP fører en ansvarlig politikk som er best for de fagorganiserte i det lange løp.

Terje bruker to eksempler for å vise hva han mener. Det første er pensjonsranet i 2008. Han oppsummerer at en arbeider som går av ved 62 nå får 30 % lavere pensjon enn en hvitsnipp som går av ved 67. Selv om begge to har like mange år i arbeid. Dette ble innført uten kamp fra LO's side. Tvert i mot framstilte LO dette som en seier, fordi man aksepterte at statens pensjonsutgifter måtte reduseres, og da kunne resultatet blitt enda verre. Det andre eksemplet er EØS og sosial dumping, som jeg ikke har plass til å komme inn på her.

Forfatterens utgangspunkt er altså at Arbeiderpartiets viktigste oppgave er å forsvare kapitalen. Se litt nærmere på denne setningen. Det ser litt merkelig ut at et parti har en «viktigste oppgave». Hvem har bestemt at APs viktigste oppgave er å forsvare kapitalen? Det står ikke i vedtak fra APs landsmøte. Hvem er det da som har bestemt det? Kongen? Historien? Gud? Grunnen til at jeg blir litt spydig her, er at jeg mener at Terje Skog forklarer for dårlig hva han mener med dette. Skal jeg prøve å gjette tankegangen hans, så følger påstanden av Terje Skogs samfunnskritikk. Kritikk av et samfunn der alle tilsynelatende har samme muligheter, mens det i virkeligheten er kapitalen som styrer gjennom at de eier produksjonsmidlene. Hva er grunnen til at folk godtar dette? Godtar folk at et lite mindretall eier produksjonsmidlene så lenge de sjøl har råd til egen bolig, bil og mange luksusting? Eller er det først og fremst tilsløringen av de rikes makt og arbeidernes mangel på makt, som gjør at det store flertallet godtar dette samfunnet? I forlengelsen av dette: At venstresidas kritikk av AP bør handle om at partiet tilslører at samfunnet er et urettferdig klasse-samfunn. Blant annet gjennom å motarbeide mange krav og kamper som utfordrer kapitalens makt, for at ikke kampene skal åpne øya på folk, slik at vi ser hvem som hersker over oss.

Faglig debattbok 2013

Terje Skog: LO - et hinder for en sterk fagbevegelse? Arne Byrkjeflot: Pensjonsreformen Bjørn Tore Egeberg: Svensk fagbevegelse Siri Jensen: Kampen for likelønn Boye Ullmann: EØS Harald Berntsen: Kamp på tvers av tvungen lønnsnemnd og andre lover Guenther Sandleben og Jørgen Sandemose om krisa. Kr. 180 fra www.marxisme.no
Utgitt med støtte fra Heismontørenes fagforening

Terje Skog. Foto: Johnny Leo Johansen

Det er ikke sikkert det er dette Terje Skog legger i at Arbeiderpartiets viktigste oppgave er å forsvare kapitalen. Hvis han egentlig mener noe annet, har jeg lest resten av kapitlet med feil utgangspunkt. Terje skriver også at fagbevegelsens grunnleggende oppgave er å selge arbeidskrafta til en enhetlig pris. Også her blir jeg forvirra. Hvem har vedtatt denne grunnleggende oppgaven? Ikke er det LO-kongressen, og heller ikke årsmøter i fagforeninger? Hvordan kan noe være en grunnleggende oppgave når de fagorganiserte ikke har bestemt at det skal være det? Terje henviser til forskjellen på lønnsdannelsen i heisbransjen og lønnskuttet i SAS, så jeg ser godt at han er inne på noe viktig. Men igjen: artikkelen hadde vært bedre om påstandene hadde vært bedre forklart.

Men da er vi tilbake der vi starta: Er LO et hinder for en sterk fagbevegelse? Eller sagt på en annen måte: Er det nære samrøret mellom AP og ledelsen i forbundene og LO en styrke for fagbevegelsen, eller en enorm svakhet? Ta for eksempel pensjonsranet. Ville det vært mulig for et uavhengig LO å vinne en kamp for å beholde et rettferdig pensjonssystem? En kamp mot alle partiene på Stortinget. Eller var dette en kamp det var umulig å vinne? Var det tross alt best at LO motarbeida aksjonene mot pensjonsranet, fordi de hadde

muligheter til å få til små forbedringer gjennom sitt nære samarbeid med AP?

Terje Skog viser på en overbevisende måte at vi taper. Arbeidsgiverne går til kamp mot oss på stadig nye saker. Hvis fagforbundene kjemper i mot, så er det viktigere å følge spillereglene enn å vinne. Så de taper. Mange ganger sier de at denne saken kan vi bare vinne politisk, så de ber om møte med AP. Etter mange måneder kommer det en beslutning fra regjeringa, og LO sier at vi vant. Som for eksempel tiltakspakkene mot sosial dumping. Men vant vi? Terje viser godt at arbeidsgivere som vil drive sosial dumping bare kan stoppes av sterke klubber og fagforeninger. Tiltakspakker er bedre enn ingen tiltakspakker, men de stopper ikke sosial dumping. Sånn er det på mange områder. Og dermed må vi sette et skarpt lys på fredsplikten.

Det gjør Terje til gangs, og det støttes også opp av historiker Harald Berntsens artikkel «Kamp på tvers av tvungen lønnsnemnd og andre lover». Fredsplikten innebærer ikke bare at streik er forbudt utenom tariffoppgjøret. Fredsplikten forbyr enhver aksjon der fagorganiserte har til hensikt å oppnå noe. Fredsplikten skaper en ekstrem ubalanse. Arbeidsgiverne aksjonerer hver dag. Fagforeninger som respekterer fredsplikten har

ingen våpen å svare med. Spørsmålet om fredsplikten viser også at LO-ledelsen fortsatt har muskler til å ta en kamp. Enhver klubb eller forening som går mot fredsplikten får smake LO's kampkraft. De blir valsa ned, om de ikke er forberedt på å ta en kamp mot sine egne ledere.

Så tilbake til start: Skal vi melde oss ut av LO? Nei og atter nei. Vi har et fellesskap med resten av medlemmene i LO. Vi er organisert i klubber og fagforeninger, som vi kan samarbeide med for å utvikle kampfellesskap. Noen tror at YS er et alternativ til LO. Men YS er like dårlig eller enda verre. YS er dominert av ansatte byråkrater, og det er nesten bare i olja at det finnes aktive klubber. Så YS er ikke noe alternativ. Da gjenstår muligheten å være en frittstående fagforening. Men som frittstående fagforening har man ingen rett etter loven til å føre tariffkamper. Og vi vil miste kampfellesskapet med andre fagforeninger, slik det har skjedd med de som har prøvd denne veien. Så det beste alternativet er å være i LO, som en del av en aktiv opposisjon. Hele tida jobbe for at flest mulig fagforeninger skal bli kamporganisasjoner, og for at båndene mellom LO og AP skal kuttes. Det er det jeg sitter igjen med etter å ha lest Terjes artikkel. Artikkelen og de andre gode artiklene i boka anbefales. Løp og kjøp!

Omtale av Terje Skogs artikkel «LO – et hinder for en sterk fagbevegelse?»

Tekst: Heidi Larsen

Først vil jeg gratulere forlaget Rødt med å ha skrevet en interessant bok som i høy grad kan leve opp til tittelen Faglig Debattbok 2013.

I sin del av boken setter Terje Skog veldig interessante tema under debatt. Det er klart at det vil virke provoserende i enkelte miljø når han setter spørsmålsteget ved om LO er et hinder for en sterk fagbevegelse. Han kommer også inn på Fagbevegelsens grunnleggende oppgave, Arbeidskrafta – det eneste verdiskapende objekt, To konkrete saker – pensjon og EØS, EØS og sosial dumping, Forsøkene på knebling av kampmulighetene:

1. Fredsplikten
2. LO som garantist for moderasjonslinja
3. Voldgift – kapitalens sikkerhetsventil – Innskrenket streikrett – Den økonomiske krisa – Mystikken må gjennomskues.

4. Kapitlet er omfattende og inspirerende, nettopp fordi det setter problemer under debatt. Jeg setter stor pris på at fredsplikten diskuteres, og jeg håper mange tar tak i dette. For Terje har helt rett i at arbeidsgiverne har flere muligheter og virkemidler enn fagbevegelsen som er bundet av fredsplikten. Men Hovedavtalerevisjoner er visst ikke noe som store deler av fagbevegelsen bryr seg nok om til å være med på å ta de store diskusjonene. Vi får håpe denne boka og dette kapitlet kan bidra til det. Hovedavtalen er styringsverktøyet vårt, og på mange måter kan den defineres som viktigere enn overenskomstene. Jeg skal ikke gå inn på alle punkter og underpunkter som Terje setter fokus på, dere bør selv lese og vurdere om dere er enige eller uenige. Jeg er nok ikke enig i absolutt alle analyser som kommer fram i Terjes artikkel, men jeg deler hans syn på de store linjene.

Men jeg vil få påpeke at dette er analyser som er gjort med utgangspunkt i hverdagen i EL&IT-forbundet, og dersom jeg som kommer fra servicesektoren skal kjenne at alle mine behov for debatt om virkemidler og begrensninger skulle vært med, så savner jeg veldig sterkt en analyse av hvordan frontfagsmodellen begrenser enkelte forbunds mulighet til å definere sin egen styrke. For så lenge konkurranseutsatt industri hele tiden er de som definerer rammene ved oppgjør, så vil det etter min mening begrense muligheten for at servicesektoren skal kunne få det som min tidligere forbundsleder Sidsel Bauck definerte som «Ei lønn å leve av og ei arbeidstid å leve med».

Men som nevnt tidligere, dette er en veldig interessant artikkel og det kan bli ganske mange artige debatter der – som fagforeninger og klubber inviterer Terje Skog til å innlede til debatt med utgangspunkt i artikkelen.

Foto: Joakim Jager

Trondheimskonferansen: Sett fra Trøndelag

Tekst: Øystein Jevnaker

Det nye året er godt i gang og den tradisjonelle Trondheimskonferansen er over. Årets konferanse hadde «samling for felles kamp for arbeid og faglige rettigheter» som parole. At EØS-avtalen tok en stor del av konferansen skal det ikke legges skjul på. Blant inn lederne til debattene var Jan Olav Andersen, forhandlingslederen fra EL&It. Han sitter også som leder i styringsgruppen i prosjektet «Alternativer til EØS». Høydepunktet under konferansen var etter at Arbeiderpartiets Raymond Johansen hadde hatt sin innledning til debatt. Av de 44 som fikk komme til orde, var det kun en som roste AP og Johansen for regjeringens jobb hittil. Hvilket Johansen tydelig satte pris på og kvitterte, etter de 43 kritiske innleggene, med «Takk for støtten!» Tar meg den frihet til å sitere noen av smakebitene som kom fra talerstolen etter Johansens innledning:

«I denne salen sitter det masse kunnskap. Hvorfor blir ikke vi brukt? Når 27-årige statsvitere blir trukket inn som rådgivere og statssekretærer, da skjer det noe gæli i huet mitt!»

Tom Egil Flata

«Høyre har lovet å ikke røre fradraget for fagforeningskontingenten. Ap har lovet å øke det. Jeg er gift. Jeg har fridd. Det å fri er litt mer enn dette her. Det dere byr på, er oversteekt Grandis og lunka Tuborg!»

John Salthe

«Jeg har vært Ap-medlem siden du (Raymond Johansen) var bleiebarn, og er fremdeles sosialist. Dere bør lytte til fagbevegelsen. Det er feilslått å jobbe for å hente stemmer fra Høyre. Det er faktisk ikke tilfeldig at hjertet sitter til venstre og blindtarmen til Høyre!»

Berit Moen

(sitatene fra Arbeideravisa.no)

Etter en helg med mange bra innlegg og debatter avsluttet konferansen med en uttalelseom blant annet EØS-avtalen.

«Trondheimskonferansens krever at regjeringen stanser innføring av nye direktiv og EU-vedtak som undergraver velferdsordninger og norsk lov- og avtaleverk. LO-kongressen må avvise at EU/EØS kan gripe inn mot norsk lov- og avtaleverk, eller begrense mulighetene for nasjonal lovgivning i arbeidslivet og kreve endringer i avtalen som sikrer dette. Trondheimskonferansen mener EØS-avtalen må erstattes med handelsavtale.»

Alle innledninger, forslag og vedtak fra Trondheimskonferansen ligger ute på www.lokal.lo.no/trondheim

Lokmannsforbundet: – Si nei til Jernbanepakke IV

Av Nina Hanssen, frifagbevegelse.no

– EUs jernbanepakke IV er like dramatisk som postdirektivet. Eneste løsning er at Norge bruker sin vetorett, sier Øystein Aslaksen, tidligere leder i Norsk Lokomotivmannsforbund.

– Faglige tillitsvalgte bør ta dette opp med politikerne allerede på kartellkonferansen. Eneste løsning er at Norge bruker sin vetorett. Det bør være en god valgkampsak for de rødgrønne partiene, sier tidligere forbundsleder i Norsk Lokomotivmannsforbund Øystein Aslaksen, nå styremedlem i ETFs jernbaneseksjon og leder i Jernbaneseksjonen til den Internasjonale Transportarbeiderføderasjonen (ITF).
Monopol

Persontrafikken på norske skinner har til nå vært beskyttet mot konkurranse. 2012 kan bli et skjebneår i så måte. Jernbanepakke 4 innebærer krav om full liberalisering av all innenlands persontrafikk, med sannsynlig iverksetting allerede i 2013.

Det er ingen hemmelighet at norsk høyreside ønsker seg mer konkurranseutsetting, også på jernbanen. Nå får de sannsynligvis drahjelp fra EU.

Øystein Aslaksen, som har vært tillitsvalgt i en mannsalder, synes det har vært merkelig stille fra den norske regjeringen om det som foregår på jernbanesiden i EU.

Han forventer at partiene i regjeringen, i likhet med fagbevegelsen, ikke mener at økt konkurranse er det som skal til for å styrke norsk jernbane.

– Den norske regjeringen har vært veldig passiv i dette spørsmålet. Nå må de i alle fall prøve å påvirke transportministre i land som mener det samme som oss. Jeg er usikker på hvem vi bør alliere oss med, men kanskje Østerrike og Finland, sier han.

Høyredominert

Ifølge Aslaksen har europeisk fagbevegelse hatt tilnærmet null innflytelse på jernbanepolitikken som nå innføres. Dette mener han skyldes det høyredominerte EU-parlamentet og at de fleste regjeringene i Europa er konservative.

– Det er nesten ingen politikere som er i tvil om at mer konkurranse er riktig medisin for å øke jernbanens andel. Det er kanskje noen sosialistiske politikere som stiller spørsmål, men selv lederen i parlamentets transportkomite, Brian Simpson fra det britiske arbeiderpartiet mener dette er riktig vei å gå. Det er trist, men slik er det. Jeg mener vi må bruke vetoetten mer aktivt for å forhindre denne utviklingen, sier han.

Men ifølge Aslaksen er man allerede sent ute.

– Kommisjonen har varslet at de kommer med et forslag 11. desember. Da vil de nok foreslå tvungen konkurranse på nasjonalt nivå. Dette ble allerede varslet i EU-kommisjonens hvitbok om transportpolitikken som kom i 2011, sier han.

Aslaksen synes det er merkelig at det ikke har vært noe særlig debatt om jernbanepakke IV i Norge, selv om dette betyr anbudsutsettinger og at private aktører vil konkurrere om togstrekningene.

Massiv overføring

Private jernbaneselskapers motivasjon for å drive persontrafikk er at de ser det er penger å tjene på offentlig kjøp av persontrafikk.

– Men for å få dette til må kostnadene kuttes et sted, og da vil lønns- og arbeidsvilkår være et naturlig mål. I praksis vil det bety en massiv overføring av penger fra skattebetalerne til

Øystein Aslaksen. Foto: Nina Hansen

private investorer og profitører slik vi har sett i Storbritannia og andre steder, sier han.

Selv jobber han gjennom styreverv i ETF og ITF mye med å ruste bransjen mot sosial dumping og svekkede arbeidsvilkår i en stadig mer konkurranseutsatt jobbhverdag. Situasjonen på jernbanen utvikler seg i samme retning som transportsektoren for øvrig, sier han.

Forventer debatt

Aslaksen forventer jeg at det blir debatt både på kartellkonferansen på Gol denne uka og på Jernbaneforbundets landsmøte i neste uke.

– Jeg håper de tillitsvalgte med NJF og NLF i spissen kommer med klare uttalelser om dette, sier Aslaksen.

Han mener at fagbevegelsen må slutte å debattere om man skal ta ut deler av EØS-avtalen eller si opp den.

– Vi må heller bruke vetoetten vår og reservere oss imot slike pakker. Det er en god løsning som jeg håper også politikerne ser. Den eneste konsekvensen av å be om reservasjon til jernbanepakke IV, slik jeg ser det, er at NSB må selge ut sin del av Tågcompagniet i Sverige. Det er da helt uproblematisk, sier Aslaksen

Foto: Johnny Leo Johansen

Nytt Østfold-sykehus: Frykter at innleie kamoufleres

Portugisere som bygger nytt Østfold-sykehus blir ikke likebehandlet med fast ansatte, hevder Fellesforbundet.

Av Frode Rønning, magasinett.org

Over 100 portugisere bygger nå nytt sykehus i Østfold – et gigantisk prosjekt til fem milliarder kroner. Nå hevder Fellesforbundet at portugiserne ikke likebehandles med nordmenn på byggeplassen. Ifølge forbundet får ansatte i det portugisiske selskapet Zucotec 35 kroner mindre per time, enn de norske i AF Gruppen.

Forbundet hevder dette er den første store saken i Norge der innleide arbeidere ikke likebehandles med fast ansatte. Dette er i så fall i strid med prinsippet om likebehandling som er nedfelt både i forbindelse med vikarbyrådirektivet og i bygningsarbeidernes tariffavtale.

Fellesforbundet mener saken er et eksempel på at arbeidsgivere finner smutthull slik at innleide fortsatt kan ligge rundt minstelønna, langt under nivået til de fast ansatte. Han frykter kra-

vet om likebehandling av innleide, vil føre til at innleie framover kamoufleres som entrepriser.

– Hvis det som skjer på byggeplassen i Østfold er lov, er det bare smuler igjen av likebehandlingsprinsippet, mener forbundssekretær Steinar Krogstad i Fellesforbundet.

Leie eller ikke leie?

Det nye Østfoldsykehuset er blant de største byggeprosjektene i Norge for tida. Sykehuset skal ta imot de første pasientene i 2016. Utbygger er det helstatlige helseforetaket Helse Sør-Øst. AF Gruppen har flere store entrepriser på byggeplassen, og har hentet inn det portugisiske selskapet Zucotec for å gjøre en del av jobben. Nå er det strid mellom Fellesforbundet og AF Gruppen om Zucotec utfører en entreprise eller om de leier ut mannskap til AF Gruppen. Forskjellen mellom entreprise og innleie kan høres ubetydelig ut, men dette er helt av-

gjørende for hvilken lønn de ansatte skal ha.

Fellesforbundet mener portugiserne er leid inn, og at de derfor skal ha samme lønn som AF Gruppens egne ansatte. AF Gruppen mener imidlertid at de har satt bort et stykke arbeid i en underentreprise, og at de derfor ikke trenger likebehandle de portugisiske arbeiderne med AF Gruppens arbeidere.

– AF Gruppen kaller det entreprise, men slik vi ser det, er det innleie, sier Krogstad i Fellesforbundet. Han mener AF Gruppen på denne måten omgår regelverket for å slippe å likebehandle portugiserne og AFs egne ansatte de norske ansatte.

Hvem har rett?

Fellesforbundet påstår hardnakket at det er snakk om innleie. På den andre sida står både utbygger, hovedentreprenør og det portugisiske selskapet Zucotec, som hevder det er en entre-

prise. I kontrakten står det at det er en entreprise, men er det virkelig det? For at det skal regnes som en entreprise, må flere vilkår være oppfylt. Et firma som leier ut arbeidskraft, stiller bare med folk, mens en entreprenør gjør mye mer.

Stortinget har satt opp flere klare kriterier for å skille mellom entreprise og innleie.

Magasinet har sett på Zucotecs oppdrag for AF Gruppen i lys av kriteriene for å være entreprise.

Her er kriteriene for å være entreprise:

1. Oppdraget/arbeidsoppgavene er klart avgrenset. Fakta: Zucotec og AF Gruppen har avtalt en omtrentlig pris på det arbeidet som gjenstår.
2. En underentreprenør nytter egne materialer og verktøy. Fakta: Zucotec leverer bare arbeidskraft til byggeplassen.
3. Det er avtalt en fast pris. Fakta: Zucotec og AF Gruppen har avtalt en pris som bare er et estimat, basert på et anslag over hva som gjenstår av betongarbeider på sykehuset.

4. En underentreprenør leder selv arbeidet. Zucotec har egne «kontrollingeniører» på byggeplassen. Prosjektering gjøres i dette tilfellet av byggherre, ikke hovedentreprenør.

5. En underentreprenør bestemmer antall arbeidstakere som nyttes på oppdraget. Magasinet har ikke brakt på det rene hvem som bestemmer dette.

6. En underentreprenør har et selvstendig ansvar for resultatet. Zucotec har ifølge sitt advokatfirma Grette tatt økonomisk ansvar i de tilfeller selskapet har gjort feil under utbyggingen.

LOs mareritt

Før vikarbyrådirektivet trådte i kraft advarte Fellesforbundet mot at innleie av arbeidskraft blir omdøpt til underentrepriser. Både LO og Fellesforbundet har laget sjekklistor for tillitsvalgte, slik at de skal kunne avsløre fiktive entrepriser. Nå oppdager Fellesforbundet stadig flere tilfeller de mener er innleie fordekt som entrepriser.

– Saken med AF Gruppen i Østfold er ikke unik, det er bare den første i rekka. Felles for flere av sakene er at det offentlige er byggherre, sier Krogstad. Han ber nå offentlige myndigheter være tydelige.

– Regjeringa må sikre at offentlig sektor er en seriøs byggherre, krever Krogstad. Han har nylig hatt møte med Helse- og omsorgsdepartementet, og fikk der forsikringer om at de skal se på saken.

Dom for dumpinglønn

Arbeidsretten har avgjort at det er utbetalt dumpinglønn ved arbeid på luksus hotellet Marriott i København.

Tekst Johnny Leo Johansen

Malerens fagforening har beregnet underbetalingen til 563.210 Dkr. Det polske firmaet som har engasjert malere til dumpingpris må tilbakebetale 600.000 Dkr. med betalingsfrist 18. februar. 21 malere har jobbet på luksushotellet Marriott til dumpinglønn skriver danske malerforeningen på sin nettside.

– Vi er sterkt forundret over at Marriott benytter en virksomhet som ikke arbeider etter dansk modell uttaler de.
– Med prisene Marriott forlanger for overnatting burde kundene være forskånet for at de rom som benyttes vedlikeholdes av polske malere på dumpinglønninger.

De polske arbeiderne har jobbet for 60 dkr. timen. Et hotellrom på Marriott i København koster mellom 1.299 – 3.299,- Dkr pr. natt. Bo Roschou ved malernes fagforening forteller til fagbladet 3F at de sitter igjen

Hotell Marriott

med inntrykk av at det polske firmaet CTO helt bevisst har brutt overenskomsten.

Verneombudet

Vet du hvem som er valgt til verneombud i din bedrift?
Kjenner du til verneombudets oppgaver og rolle? Har du brukt verneombudet aktivt for å ivareta arbeidsmiljøet og redusere skader? Blir verneombudet i din bedrift respektert av kollegaer og av bedriftens ledelse?

Tekst: Tor Erik Lundberg

Verneombudet en ressurs

Hvordan ble verneombudet i din bedrift valgt? Har dere valgt han/hun som tilfeldigvis ikke var på klubbmøte den dagen, eller har dere valgt en som har stilt til valg fordi han eller hun ønsker å gjøre en jobb for å bedre arbeidsmiljøet i din bedrift?

Forhåpentligvis velger dere en som ønsker å gjøre en jobb for å bedre arbeidsmiljøet.

Man velger ikke verneombud bare fordi man bare må ha et verneombud. Et verneombud er en viktig ressurs i klubben og i bedriften. Verneombudet kan fort bli en ensom ulv og bør brukes aktivt og motiveres med arbeidsoppgaver.

Verneombudets rolle er å ivareta arbeidstakernes interesser i saker som angår arbeidsmiljøet, og er de ansattes talsperson i alle spørsmål som angår arbeidsmiljøet. Verneombudet kan bruke den tid som trengs for å utføre vernearbeidet på en forsvarlig måte, og har en fri og uavhengig rolle som er styrt av Arbeidsmiljøvernloven og tilhørende forskrifter.

Foto: HMF

Kommer du på en arbeidsplass og det mangler f.eks. tilfredsstillende avsperringer eller spise og skifterom, og hvis bedriften eller entreprenøren viser liten interesse for å gjøre noe med det, så kontakt verneombudet. Har du f.eks. spørsmål om stillasene du bruker er godkjent så ta en telefon og rådfør deg med ditt verneombud. Det er ikke alltid verneombudet kan svare, men da kan han få tid til å sjekke dette opp og på den måten bli mer aktiv. Verneombudet blir også da en ressurs i klubben som setter seg inn i lovverket.

Verneombudet har rett til å stanse arbeidet dersom han/hun mener at det foreligger umiddelbar fare for arbeidstakerens liv eller helse og dersom faren ikke kan avverges på annen måte. Verneombudet er ikke erstatningsansvarlig for skade som påføres virksomheten som følge av at arbeidet stanses. Dette gjelder også selv om det skulle vise seg at verneombudet overvurderte risikoen og stansingen derfor ikke var nødvendig. Arbeidet kan etter et stansevedtak kun gjenopptas når det verneombudet som har stanset arbeidet opphever stansevedtaket, eller av Arbeidstilsynet. Stansevedtaket kan ikke oppheves av arbeidsgiver eller av andre i bedriften.

Noen blander sammen rollen som verneombud og rollen som tillitsvalgt, men dette er to forskjellige roller. I noen tilfeller er verneombudet og den tillitsvalgte en og samme person. Dette er ikke ulovlig, men da må man være nøye med å skille på rollene.

Tillitsvalgtdordningen baserer seg på tariffavtale eller hovedavtale mens verneombudet er styrt av Arbeidsmiljøvernloven. Den tillitsvalgte skal ivareta arbeidstaker når det gjelder rettigheter i henhold til kontrakter, tariffavtaler og lignende. Vanlige oppsigelsessaker, personalsaker og lønnskonflikter er derfor ikke oppgaver for verneombudet, men mer en sak hvor den ansatte bør snakke med sin tillitsvalgte hvis det finnes. I de tilfellene hvor slike saker har sin bakgrunn i arbeidsmiljøet, eller konsekvenser for arbeidsmiljøet, kan likevel verneombud ha en rolle i akkurat den delen av saken.

Bruk av inn og utleie er en oppgave som må følges opp av de tillitsvalgte. Men verneombudet har en oppgave for å se til at de innleide følger bedriftens HMS rutiner og at disse også er sikret ett trygt arbeidsmiljø. Som verneombud i bedriften er man verneombud for alle ansatte, også for de som er innleid. Dette gjelder både for innleide under-

entreprenører og innleide heismontører.

Verneombudets oppgaver

Verneombudet skal se til at virksomheten er innrettet slik at arbeidet blir utført på en slik måte at hensynet til arbeidstakernes sikkerhet, helse og velferd er ivarettatt.

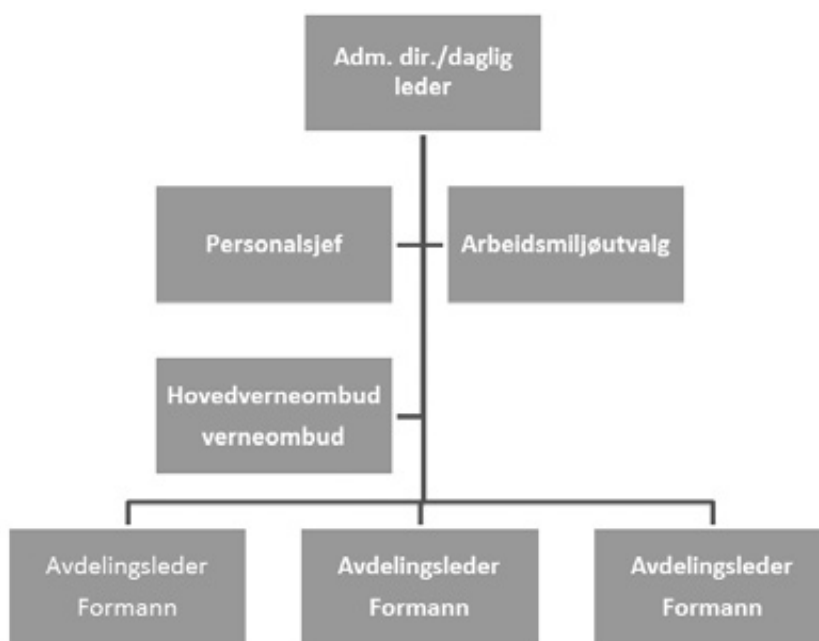
Det er viktig at verneombudet er synlig i bedriften, og at verneombudet foretar vernerunder på eget initiativ eller etter oppfordring fra kollegaer og hovedverneombud. Alene eller sammen med andre kollegaer, verneombud, arbeidsgiver eller bedriftshelsetjeneste. Husk at verneombudet kan foreta så mange vernerunder som han eller hun synes er nødvendig for å ivareta et godt arbeidsmiljø.

Verneombudet skal delta ved Arbeidstilsynets inspeksjoner, og følge opp at arbeidsgiveren oppfyller de pålegg og henstillinger som Arbeidstilsynet gir. Verneombudet skal ha en aktiv rolle i virksomhetens HMS-arbeid. Verneombudet skal også tas med på råd under planlegging og gjennomføring av tiltak som har betydning for arbeidsmiljøet innenfor ombudets verneområde, herunder etablering, utøvelse og vedlikehold av internkontrollsystemet i virksomheten. Det er likevel arbeidsgiverens ansvar å oppfylle lovens krav. Verneombudet skal lytte til arbeidskollegene og rådføre seg med dem før det foreslås løsninger overfor arbeidsgiveren.

Du kan alltid kontakte Arbeidstilsynet når du har behov for råd og veiledning. Dette samme gjelder når du mener det er nødvendig å få Arbeidstilsynets vurdering i saker der du og arbeidsgiveren ikke kan komme til enighet.

Vernearbeid som skal utføres ut over den normale arbeidstiden skal godtgjøres som overtidssarbeid.

Arbeidsgiver skal sørge for at verv som verneombud ikke medfører innteksttap for verneombudet eller på annen måte fører til at verneombudets arbeids- eller ansettelsesvilkår forringes.

Eksempel på HMS-organisasjonskart.

Anbefalt lesestoff for verneombudet.

Valg av verneombud

Alle bedrifter som går inn under Arbeidsmiljøvernloven skal velge et verneombud. Verneombudet velges blant arbeidstakeren og alle ansatte har stemmerett, med unntak av virksomhetens øverste daglige leder. Valget skjer enten ved flertallsvalg blant de ansatte eller ved at det utpekes av lokale fagforeningene.

Antall verneombud fastsettes i forhold til bedriftens størrelse og arbeidsforhold. Dersom det er flere atskilte avdelinger skal det velges et verneombud i hver avdeling. For eksempel hvis bedriften har egen avdeling for service, montasje, modernisering og kontoransatte. Hvis bedriften har egne avdelinger rundt i landet skal også disse ha egne verneombud.

Hovedverneombud

I virksomhet med flere verneombud skal det være et hovedverneombud (HVO). Hovedverneombudets sentrale oppgave er å samordne verneombudenes arbeid. Hvis det er tvil om hvilket verneombud en sak hører inn under, kan hovedverneombudet avgjøre dette.

Hovedverneombudet skal ikke utøve verneombudets funksjon når verneombudet fungerer tilfredsstillende på sitt område.

Hovedverneombudet skal sitte i arbeidsmiljøutvalget som en av de ansattes representanter.

Dersom det er et hovedverneombud i bedriften så er det han/hun som har dialogen med bedriftsledelsen om sentrale saker som angår arbeidsmiljøet.

Opplæring

Arbeidsgiver skal sørge for at verneombudet får den opplæring som er nødvendig for å utføre vervet som verneombud på en forsvarlig måte. Opplæringen skal foregå i arbeidstiden og lønn skal dekkes av arbeidsgiver. Alle nyvalgte verneombud skal som et minimum ha «40 timers kurset», og kan ta dette igjennom fagforeningen eller forbund hvor man er organisert. Ta kontakt med ditt hovedverneombud eller HMS-ansvarlig i foreninga for å få vite når neste kurs arrangeres.

Verneombudet vil også ofte måtte skaffe seg tilleggskunnskapet som for eksempel hvilke forskrifter som gjelder for arbeidsplassen. Verneombudet bør i første omgang sørge for å ha arbeidsmiljøloven, arbeidsmiljøforskriftene og internkontrollforskriften tilgjengelig.

Reddet fra nisseforgiftning

Av Dag Thoresen, rådgiver i Safetel.

Det er ikke alltid like lett å forstå hva vi skal med nye heisforskrifter. Her kommer en liten historie om hvorfor det kan være lurt med alarmknapper over og under stolen.

På nittitallet hadde jeg heisservice på nissefabrikken i Askim. I lokalene ble det støpt nisser og kanoer som fylte lufta med herlige helsefremmende dufter.

Som vanlig hoppa jeg inn på taket, slo over på service og kjørte både opp og ned på den gamle hydraulikken. Da jeg skulle i sjakttoppen for å sjekke en bryter begynte moroa. Da heisen var på høyde med øverste dør slutta den å kjøre nedover på service – uansett hvilken knapp jeg trykka på gikk den oppover. Sjakta begynte å fylle seg

med lukta av stekt nisse, og det begynte helt enkelt å bli litt utrivelig i sjakttoppen. Jeg prøvde de triksene jeg kunne komme på, men heisen ville ikke kjøre ned og lufta ble tjukkere. Derfor fant jeg fram mobilen for å ringe etter gode råd, men dekningen var elendig. Heldigvis for meg forsto min dyktige kollega Trygve Bekkevold at jeg hadde trøbbel når jeg ringte uten å komme fram, og han visste hvor jeg var på jobb. Dermed fikk han tak i en av de ansatte som hjalp meg å få heisen ned så jeg slapp nisseforgiftning.

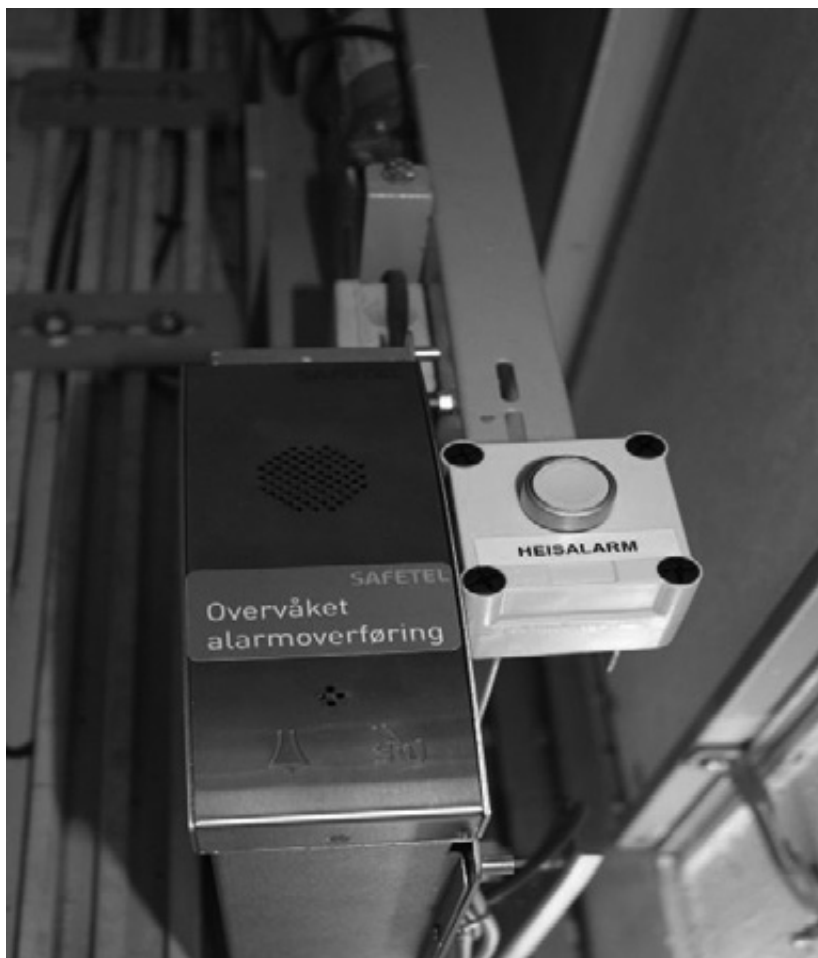
Jeg deler denne historien for å vise at det er viktig at vi også tar hensyn til vår egen sikkerhet når vi jobber med heis. De fleste montører er opptatt av at ingen brukere skal skades, og det er bra. Men tenk også på din egen og dine kollegers sikkerhet.

Toveis kommunikasjon

Et av tiltakene som kan gjøre arbeidsdagen tryggere er alarmknapp og toveis kommunikasjon over og under stolen. På nye heiser skal dette være med i montasjen, og det kreves også når du monterer ny alarm på gammel heis. Kravet om toveis kommunikasjon står i NS-EN 81-28: 2003, 4.2.3: «Alarmknapp(er) skal installeres på steder der det er fare for at brukere kan bli innestengt». Den samme standarden gir anledning til å koble ut alarmfunksjonen i stolen når heisen står i etasjen med åpen dør. Men dette er ikke lov når det gjelder knappene over og under stolen. 4.1.5: «Imidlertid skal ingen alarmsignaler som aktiveres under vedlikehold eller reparasjon forkastes». Dette er fornuftig siden du kan sitte fast over eller under stolen når heisen står ved etasjen med åpen dør.

I følge produksjonssjef Thomas Heltorp i Norsk Heiskontroll kan kravet løses på flere måter. Det er vanligst å montere alarmknapper på stoltaket og under stolen. Men det er også mulig å montere utstyret i sjaktgruve og sjakttoppen. Dersom alarmen står i sjakta må knappen kunne nås av montøren som er innestengt, og det må være mulig å oppnå toveis kommunikasjon. Det betyr for eksempel at alarmen ikke må stå for høyt oppe i sjakttoppen.

Dersom både alarmen og styringen skiftes ut på en gammel heis skal alle kravene i NS-EN 81-28 oppfylles. Disse kravene kommer jeg tilbake til i en senere artikkel. Det er mye å holde seg oppdatert på som faglært heismontør, men det er nødvendig for at heisen skal være trygg for passasjerer og montører.

Bygningsarbeide

Av Harald Berntsen

I denne tredje artikkelen i en serie som tar for seg de erfaringene som arbeiderklassen har høsta med ulovlige streiker, har vi nådd fram til konflikten i bygning i 1928.

Krisa og arbeidsløsheten i kapitalismen fra 1920 la grunnlaget for en borgerlig offensiv mot arbeiderne og deres organisasjoner. I 1927 vedtok det borgerlige stortingsflertallet de såkalte tukthuslovene som skulle hindre gjentakelse av vellykte ulovlige streiker av typen jernstreiken i 1923-24, foruten en lov om tvungen voldgift (i dag: lønnsnemnd). Ved tariffoppgjøret sam-

me år gikk arbeidsgiverne på ny til lock-out for å presse gjennom reallønnsnedslag. Ved til slutt å varsle utvida sympatilockout bestilte de den tvungne voldgifta som de den gangen, på linje med LO, var prinsipielle motstandere av. Høyre-regjeringa Lykke svarte som bestilt. Den greip inn med tvungen voldgift, som kutta reallønna med fra 2,5 til 7 prosent for ulike arbeidergrupper.

LOs ledelse protesterte i 1927 med ikke å møte i voldgiftsretten. Men samtidig uttalte de til forbunda at det var «utilrådelig» å gå til streik mot dommen, og sa: «Det vil bety en kamp om selve samfunnsmagten, en kamp

som paa det nuværende tidspunkt ikke vil føre til et resultat som blir i de fagorganiserte arbeidernes interesser.»

Året etter, i 1928, prøvde arbeidsgiverne og deres partier på Stortinget å gjenta suksessen – denne gangen overfor landets bygningsarbeidere, som ikke hadde vært omfatta av oppgjøret i 1927. Også deres oppgjør endte i voldgiftsretten, som felte dom om et nominelt lønnskutt på 12 prosent og dermed reallønnsnedslag. Men bygningsarbeiderne i bygning ville ikke bøye seg for diktatet. På lokale protestmøter rundt i landet sa de, inspirert av agitasjon fra kommunistene, utvetydig fram om at i det øye-

erstreiken 1928

blikket arbeidsgiverne satte lønnsnedslaget ut i livet, ville de gå til streik mot nedslaget, på tvers av voldgiftsloven.

Den 25. mai gjennomførte arbeidsgiverne lønnsreduksjonen, og landets bygningsarbeidere svarte med å vise at de ikke hadde kommet med tomme trusler. De gikk til streik, også på tross av at både LO og ledelsen i deres eget forbund sa at streiken var tariffstridig og ulovlig, og påla dem å gå tilbake til arbeidet. Det blei en hard kamp som tusener slutta opp om økonomisk trass i forbudet i tukthuslovene mot slik støtte, og trass i etterforskning og straffeforfølgelse av flere og flere kjente personer i arbeiderbevegelsen som demonstrativt ga støtte til streiken i full offentlighet. Samtidig rygga den nye Venstre-regjeringa Mowinkel (som hadde overtatt etter 18 dager med landets første Arbeiderparti-regjering leda av Chr. Hornsrud) tilbake for å iverksette strengere tiltak mot streiken og de økende støtteaksjonene. På arbeidsgiverforeningas generalforsamling forklarte foreningas direktør Finn Dahl at en effektiv undertrykkelse av bygningsstreiken ville ha krevd «fascistiske bestemmelser».

Den 9. juli blei Arbeidsretten satt, som vanlig med dens «far», høyesterettsdommer Paal Berg som leder. Som tradisjonell Venstre-talsmann for forsoning mellom samfunnsklassene var Berg klar over at streiken – som de streikende sa – ville fortsette uansett dommen i Arbeidsretten. Han prøvde derfor straks å få til et forlik i stedet. Alt etter én dag fikk han partene til å ta opp igjen forhandlingene, og etter få timer blei de enige om et forslag som delte voldgiftsrettens lønnsnedslag i to. Dette var ikke nok for bygningsarbeiderne, som avviste det. De sa seg

først fornøyd med et nytt og bedre forlik, som gikk ut på at det første kuttet på 8 prosent, som var like stort som prisfallet, skulle gjennomføres straks. De neste og siste 4 prosentene skulle i realiteten kunne bli gjenstand for nye lønnsforhandlinger og for ny, lovlig streik hvis forhandlingene ikke førte fram.

Dermed var streiken over – ikke bare med seier for bygningsarbeiderne i reint økonomisk forstand, men ved at den rett og slett satte tvungen voldgift ut av spill for ti år framover, helt til Arbeiderparti-regjeringa tok den i bruk et par ganger på slutten av mellomkrigstida. Ingen borgerlig regjering våga å gripe inn med en slik lov igjen etter at bygningsstreiken hadde vist at landets arbeidere ikke respekterte den.

Samtidig blei streiken innledninga til den prosessen som førte fram til den første Hovedavtalen mellom LO og N.A.F. i 1935. Den bidro til å få Norsk Arbeidsgiverforening til å skjønne at det ikke lot seg gjøre å knekke fagbevegelsen med direkte fagforeningsfiendtlige lover. Dê kunne få de farligste følger ved at arbeiderne ikke lenger ville nøye seg med å balansere kapitaleiernes makt med å opprette det monopolet på arbeidskraft som fagbevegelsen innebar. De kunne komme til å gå videre med å angripe sjølve det private eiendomsmonopolet på produksjonsmidler som lå til grunn styringsretten og hele kapitalismen, og som lovene skulle beskytte.

Arbeidsgiverne merka seg snart den lærdommen som den tilsynelatende så revolusjonære Martin Tranmæl trekte av bygningsstreiken. Tranmæl konkluderte med at nå gjaldt det for Arbeiderpartiet og LOs ledelse å gå «ned til arbeiderne» for å «utnytte organisa-

sjonen og gi den voksende misnøyen et målbevisst forløp» etter «det organisasjonsmessige oppgjør» som han mente at forhandlingene mellom organisasjonstoppene i Arbeidsretten hadde representert.

Arbeidsgivernes hovedorgan Arbeidsgiveren konkluderte sjøl i 1930 med at bygningsstreiken to år før hadde vist at voldgiften hadde begrensa virkning, og at heller ikke direkte bruk av volds-makt ville tøyle arbeiderklassen. Organisasjonene ga nøkkelen til ro i arbeidslivet. Lovgivinga for arbeidslivet måtte bygges opp omkring, og ikke på tvers av, organisasjonene, skreiv bladet. Det mest gledelige ved valget samme år var for det samme bladet ikke Ap's tilbakegang i antall mandater, men at NKP blei utradert fra Stortinget. Dette ville svekke Ap's behov for å konkurrere med NKP om å være mest «revolusjonær», og det ville styrke Ap's høyrefløy og lede til «voksende ansvarsfølelse».

Litteratur for videre studier: Finn Olstads 1. bind av den nye LO-historia fra 2009, s. 328–332, Per E. Hems ferske Paal Berg-biografi «Megleren», s. 313ff.), Jostein Kursetgjerde: Arbeidsgjevarar og arbeidrarar (hovedoppgave i historie, Trondheim 1976).

FSE

Vi kjører sikkerhetskurs som vi pleier med ett godt utvalg instruktører; Kolbjørn Skoglund, Per Kristian Granseth, Roy Magnussen, Erik Stensson, Tor Erik Lundberg og Martin Granseth.

Til nå har vi hatt 78% oppmøte som er bra, men kunne vært bedre. Det min erfaring viser er at det ofte er noen beskjeder som detter bort i systemene slik at heismontørene ikke får melding om at man skulle vært på kurs. Det man skal være klar over når man jobber på elektrisk anlegg er at dette er ett kurs man må ta minst en gang hver 12. måned.

(Fra veiledningen til §7 i FSE):
«Kravet om at personell skal gis nødvendig opplæring, øvelse og instruksjon anses oppfylt dersom dette gjentas en gang årlig, men oftere dersom forholdene gjør dette nødvendig. Det skal ikke være mer enn 12 måneder mellom hver opplæring.»

I år så har jeg holdt noen kurs i Oslo samt hatt noen kurs i Trondheim, og vært på Mo i Rana og Steinkjer. Det er alltid hyggelig å komme seg litt ut av huset på Karihaugen og møte kursdeltagerne på hjemmebane istedenfor at de kommer til oss. Da får vi også litt tilbakemeldinger på hva som skjer lokalt som gir oss en bedre pekepinn når vi utvikler kurs for fremtiden.

Kurs 2013

Det er nå vi legger løpet for årets nye kurs og prøver å sette i gang prosessen. Temaene i år blir:

Bremser

Dette er ett tema som vi har planlagt lenge å ha med, men som har tatt en stund å samle utstyr til. Det er også mange som har etterlyst temaet så nå er det opp til å belyse temaet på en god måte.

Vi skal prøve å se hvordan man tester, justerer og vedlikeholder forskjellige typer og generasjoner av bremsesystemer. Dette gjelder nye heiser som går på frekvensdrift og som bare bruker bremsen på revisjon og når bremsen står stille, og ved gamle heiser hvor man aktivt reduserer hastigheten til heisen med bremsen.

Fangapparater og regulatorer

Når man har pratet om bremses er det helt naturlig å trekke inn fangapparat og regulatorer. Her planlegger vi å se på forskjellige typer og hvordan man blant annet kan teste at de virker som de skal.

Komponentlære for elektriske komponenter

Her tenker vi å isolere de forskjellige komponentene som brukes i heissystemer og se på hvordan de virker og hva slags konsekvens det har. Her planlegger vi også å se på hva som kan gå

feil. Vi ser oss å tilrettelegge en god del av denne undervisningen med praktiske eksempler og oppgaver. Så gjenstår det å se hvordan vi klarer å gjennomføre dette og se hva som ender opp med å fungere når vi tar det til klasserommet.

Erik – 10 år ved Heisbransjens utdanningscenter

Erik har nå vært ansatt som undervisningsleder hos HBU i 10 år, hvor han da kom fra Nelfo sin lærlingskole for Oslo og Akershus. Tidligere har han også jobbet på Hellerud skole, for Storm og på båt.

Han har i den perioden vært med å prege heisbransjen, men jeg har også skaffet bevis på hvordan heisbransjen har preget han (se bildet).

Vi ved HBU ønsker å gratulere han med 10 år hos oss og håper på flere gode år sammen i tiden fremmover også.

Har du kommentarer eller bidrag til HBU setter vi pris på tilbakemeldinger: *Martin Granseth*

Epost: martin.granseth@heisutdannign.no
Tlf: 48 10 33 78 / 22 79 35 12

Alle foto: Johnny Leo Johansen

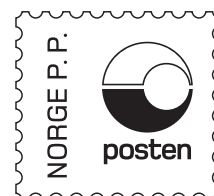
Safetel heisalarm

En komplett løsning for toveis nødkommunikasjon som følger alle standarder for heisalarmer.

Safetel Heisalarm er basert på mobilnettet og Safetels alarmoverføringstjeneste som sikrer høy kvalitet og oppetid.

- ⊙ Enkel installasjon og idriftsettelse
- ⊙ Uavhengig av fast telelinje eller bredbånd
- ⊙ Krever ikke spesialutstyr på alarmmottaket
- ⊙ Sabotasjesikker
- ⊙ Passer for alle typer heisinstallasjoner
- ⊙ Hele 3 talepaneler kan benyttes
- ⊙ Høy kvalitet og oppetid

Verv i Heismontørenes Fagforening per 11.04.13

Styret

Verv	Periode	Navn	Mobiltf	E-post
Leder	12 - 14	Per Arne J. Salo	918 53 408	per.arne.salo@heis.no
Nestleder	13 - 15	Markus Hansen	469 13 040	markus.hansen87@gmail.com
Sekretær	12 - 14	Vidar Holm	970 62 663	vidar.holm@heis.no
Kasserer	13 - 14	Jan-Erik Balstad	959 86 213	kasserer@heis.no
Studieleder	12 - 14	David Coron-Andersen	480 06 131	david.andersen@heis.no
1. Styremedlem	13 - 15	Steffen Yttervik	932 21 959	steffen@teamstac.no
2. Styremedlem	13 - 15	Thomas Skoglund	922 30 888	thomas.skoglund@otisklubben.no
3. Styremedlem	12 - 14	Bård Navrud	905 57 919	baard.navrud@heis.no
4. Styremedlem	13 - 15	Jan Bregenov	480 76 840	bregenov@yahoo.no
5. Styremedlem	12 - 14	Espen Milli	902 07 501	espen.milli@heis.no
6. Styremedlem	13 - 15	Tor Moen	909 16 330	tor.moen@heis.no
Lærlingrep.				
1. Distriktsrep.	12 - 14	Christian Mæland	959 86 237	christianmaeland@hotmail.com
2. Distriktsrep.	12 - 14	Vidar Nordtvedt	907 45 270	radividar@hotmail.com
3. Distriktsrep.	13 - 14	Jørn Inge Tvedt	480 34 198	bergen@heis.no
4. Distriktsrep.	12 - 14	Tom Kristian Hetland	959 86 156	tohetlan@bbnett.no

Andre oppgaver

Akkordkontrollør	13 - 15	Fritjof Johansson	915 88 420	fritjof1809@hotmail.com
HMS-ansvarlig	12 - 14	Morten Sandaas	930 51 340	pemsand@online.no
Lærlingansvarlig	13 - 15	Ingrid Overholt		ingridoverholt@hotmail.com
Redaktør/nettansvar	13 - 15	Johnny Leo Johansen	913 01 403	hjemmesida@heis.no
Redaksjonsmedlem	13 - 15	Olle Andersson	479 02 402	olle@heis.no
Redaksjonsmedlem	13 - 15	Tor Erik Lundberg	951 91 560	torerl@online.no
Studieutvalg	12 - 14	Jan Kristoffersen	454 58 009	JanKristo@hotmail.com
Studieutvalg	12 - 14	Even Thorstad	951 91 570	even_thorstad@hotmail.com
Studieutvalg	12 - 14	Fritjof Johansson	915 88 420	fritjof1809@hotmail.com
Kontrollkomitè	12 - 14	Dan Terje Rønning	951 91 557	danterje@gmail.com
Kontrollkomitè	13 - 15	Fritjof Johansson	915 88 420	fritjof1809@hotmail.com
Sekretær		Bjørn Tore Egeberg		bjorn.tore@heis.no
Landsstyreprerentant	–	Terje Skog	908 77 069	terje@elogit.no

Avdelinger

Bergen	13 - 15	Steinar Johansen	480 34 229	
Drammen	12 - 14	Tommy Hansen	911 14 906	tommy_husaberg@hotmail.com
Hedmark/Oppland	11 - 13	Tom Kristian Hetland	994 15 603	tohetlan@bbnett.no
Agder	11 - 13	Tor Helge Reber	915 63 130	threber@frisurf.no
Møre og Romsdal	12 - 14	Erlend Andberg	911 51 662	erlend.a@hotmail.com
Nord-Norge	12 - 14	Jan Wahlgren	951 91 583	jab-wa@online.no
Oslo	12 - 14	Per Arne Jensen Salo	918 53 408	per.arne.salo@heis.no
Stavanger	13 - 15	Christian Mæland	959 86 237	christianmaeland@hotmail.com
Trondheim	11 - 13	Edmund Berget og Vidar Nordtvedt		radividar@hotmail.com
Vestfold/Telemark	12 - 14	Sondre Tjønneng	913 97 756	sondre.tjonng@kone.com
Østfold	11 - 13	Frank Sig Hansen	932 05 222	frank.sig.hansen@hotmail.com

Klubber

Otis	Hovedtill.	Thomas Skoglund	922 30 888	thomas.skoglund@otisklubben.no
Otis	Oslo	Tommy Rønning	901 11 690	tommy.ronning@otisklubben.no
Euroheis	Oslo	Dan Skjønhaug	909 48 270	dan.skjoen@gmail.com
Kone	Norge	Bård Navrud	905 57 919	baard.navrud@heis.no
Melbye	Oslo	Are Prehn Sletten	464 42 670	djpanderosso@hotmail.com
Reber Schindler	Hovedtill.	Tor Moen	909 16 330	tor.moen@heis.no
Reber Schindler	Oslo	Dan Terje Rønning	905 77 667	danterje@gmail.com
Stahl	Oslo	Espen Milli	902 07 501	espen.milli@heis.no
Stahl	Bergen	Steinar Johansen	480 34 229	adolfo@tele2.no
Thyssen	Oslo	Vidar Holm	970 62 663	vidar.holm@heis.no
Ribe	Oslo	Bjørn Vole-Gundersen	957 98 987	bjorn.ribeheis@gmail.com
HK Service	Bergen	Kenneth Andberg	959 86 255	k.andberg@hotmail.com
Ing Stein Knutsen	Bergen	Lars Vidar Tveit	482 85 172	lvteit@hotmail.com
Heis-Tek	Bergen	Terje Fjeldstad	966 25 389	
Heis-Tek	Oslo	Christian Østby	951 91 554	christian_oestby@hotmail.com
Heis-Tek	Tromsø	Tore Olsen	900 30 576	toreolsen74@yahoo.com
Uniheis	Oslo	Patrick Simonsen	982 30 875	patrick@uniheis.no

Avdeling

Oslo	Adresse		telefaks	E-post
Bergen	Schweigaardsgt 34 f, 0191 Oslo		22 17 45 53	foreninga@heis.no
Trondheim	Kalfarv. 71, 5018 Bergen			bergen@heis.no
Stavanger	Nygaardsvoldheimen, Smistad			trondheim@heis.no
	Lagårdsvei 124, 4011 Stavanger			janrefsn@online.no